

Rijksoverheid

Handleiding subsidieregeling Nationaal Groeifonds

**Informatie over de subsidieregeling en
de inhoud van een subsidieaanvraag
2024/2025**

Datum vastgesteld: november 2023

Inhoud

Inleiding	3
Deel A: subsidieregeling	
1. Het proces naar een subsidieaanvraag	5
1.1 Quickscan	5
1.2 Vooraanmelding	5
1.3 Adviesgesprekken	6
1.4 Subsidieaanvraag	6
2. Voorwaarden en afwijzingsgronden	8
2.1. Wie kan subsidie aanvragen?	8
2.2 Waarvoor kunt u subsidie aanvragen?	8
2.3 Afwijzingsgronden	8
3. Inhoudelijke beoordeling door de adviescommissie	10
3.1 Bijdrage aan het vergroten van het duurzaam verdienvermogen	10
3.2 Strategische onderbouwing	10
3.3 Kwaliteit van het plan	11
3.4 Samenwerking en governance	12
4. Reikwijdte van de subsidiabele activiteiten en maximale subsidiebijdragen	13
4.1 Subsidiabele activiteiten	13
4.2 Maximale subsidiebijdrage per activiteit	15
Deel B: subsidieaanvraag	
Toelichting inhoud subsidieaanvraag	19
1. Samenvatting	20
2. Strategische onderbouwing	21
3. Activiteitenplan en samenwerking	23
3.1 Activiteitenplan	23
3.2 Samenwerking en governance	24
4. Financiële onderbouwing	26
4.1 Begroting	26
4.2 Optimale begrotingsmix	27
4.3 Onderbouwing financiering eigen aandeel	28
4.4 Niet structureel	31
5. Bijdrage aan duurzaam verdienvermogen	32
5.1 Onderbouwing economische effecten	32
5.2 Onderbouwing maatschappelijke effecten	32
6. Toelichting op de verplichte Engelstalige executive summary	38

Inleiding

Deze handleiding is bedoeld voor partijen die van plan zijn een subsidieaanvraag bij de subsidieregeling Nationaal Groeifonds in te dienen. Deze handleiding bestaat uit twee delen. Deel A behandelt de subsidieregeling, waarbij in verschillende hoofdstukken het proces, de voorwaarden en afwijzingsgronden, en de inhoudelijke beoordeling door de adviescommissie worden toegelicht. Deel B behandelt de inhoud van een subsidieaanvraag.

Het Nationaal Groeifonds

Met het Nationaal Groeifonds wordt tussen 2021 en 2025 20 miljard euro uitgetrokken voor innovatieve projecten. Het gaat om gerichte investeringen op twee terreinen waar de meeste kansen aanwezig zijn voor structurele en duurzame economische groei. Deze twee terreinen zijn: Kennisontwikkeling en Onderzoek, ontwikkeling en innovatie.

Nederland heeft te maken met grote maatschappelijke uitdagingen, bijvoorbeeld de gevolgen van klimaatverandering en de toenemende vergrijzing. Ook volgende generaties moeten kunnen wonen in een Nederland met goede zorg, goed onderwijs, een leefbare omgeving én met genoeg geld om zelf te kunnen besteden. Om de welvaart op lange termijn te behouden en te vergroten, moet de economie anders groeien. We moeten manieren ontwikkelen om in een veranderende wereld duurzaam productief te zijn. Het Nationaal Groeifonds draagt daaraan bij.

Financiering uit het Nationaal Groeifonds

Er zijn twee manieren waarop geld uit het Nationaal Groeifonds aan voorstellen kan worden verstrekt. Via een aanvraag bij de subsidieregeling en door overheveling van beleidsgeld naar een departementale begroting. In de departementale route kunnen uitsluitend ministeries een aanvraag indienen. Bij de subsidieroute kan iedereen (behalve ministeries) rechtstreeks een aanvraag indienen voor subsidie die in overeenstemming is met de doelstellingen en de voorwaarden van het Nationaal Groeifonds.

Het is voor aanvragers belangrijk om vroegtijdig in kaart te brengen of hun projectvoorstel past binnen de subsidieregeling. In tabel 1 zijn belangrijke kenmerken van de subsidieregeling weergegeven. Door middel van een quickscan (zie hoofdstuk 1.1) kan inzicht verkregen worden of een voorstel past bij de subsidieroute.

Tabel 1: Kenmerken van voorstellen in de subsidieregeling

Subsidieregeling	
Type voorstel?	Voorstellen die (vergaand) zelfstandig gerealiseerd kunnen worden door de inzet van private partijen en zonder actieve betrokkenheid van een ministerie.
Wie kan aanvragen?	Consortium vertegenwoordigt door penvoerder vraagt aan.
Hoe worden middelen toegekend?	Deelnemers in consortium ontvangen directe financiering in de vorm van subsidie voor de uitvoering van het projectplan.
Wat is de betrokkenheid van een ministerie?	Er is geen actieve rol van een ministerie nodig voor een succesvol project. Indien beleidsvorming invloed heeft op de uitvoering van het project moet uit de aanvraag blijken dat er op een passende manier rekening is gehouden met de betrokkenheid van het betreffende ministerie, bestaand beleid en beleidsvisies. Dat kan bijvoorbeeld blijken uit een duidelijke steunbetuiging van, maar ook uit een verbinding van het ministerie met de governance van het project.
Wat is het uitwerkingsniveau van het plan?	Bij de aanvraag zijn alle activiteiten bekend en zijn alle uitvoerders bekend. Dit is uitgewerkt in een concreet uitgewerkt projectplan en begroting (zodat het toetsbaar is aan de regelgeving).
Welke activiteiten kunnen worden gefinancierd?	Activiteiten moeten passen binnen AGVV-artikelen 25-29,31. Steunmaxima en -intensiteit van toepassing.

Ministeries kunnen een voorstel indienen omdat zij systeemverantwoordelijkheid dragen, er een bestaande publieke uitvoeringsorganisatie is tot wier takenpakket dit hoort of complexe wijziging in wet- en regelgeving nodig is. Andere partijen kunnen betrokken worden door een ministerie bij de ontwikkeling van het voorstel. Voorwaarde is dat de activiteiten van deze partijen een noodzakelijk en onlosmakelijk onderdeel vormen van de departementale activiteiten in het kader van het voorstel. Een veldpartij krijgt géén rechtstreekse bijdrage uit het groeifonds, dit loopt via het departement dat de spelregels en eventuele subsidies of inkoopinstrumenten bepaalt. Het departement is én blijft verantwoordelijk voor het realiseren van het voorstel.

Wijzigingen ten opzichte van de derde indieningsronde

De subsidieregeling kent twee grote wijzigingen ten opzichte van de 3e ronde.

- Introductie verplichte vooraanmelding

Vanaf de vierde indieningsronde van de subsidieregeling is het verplicht om voorafgaand aan het indienen van een aanvraag een vooraanmelding te doen. Alleen wanneer een vooraanmelding is gedaan, kan een subsidieaanvraag bij het Nationaal Groeifonds worden ingediend.

- Beoordeling op volgorde van binnenkomst

Daarnaast wordt de tenderprocedure vervangen door beoordeling van subsidieaanvragen op basis van volgorde van binnenkomst. Hierdoor is er geen sprake van een tendersystematiek, maar van een zogenoemde *first come first serve* systematiek.

Waarom deze veranderingen?

De wijziging van de systematiek en het toevoegen van een verplichte vooraanmelding zijn er beiden op gericht om beter aan te sluiten bij de complexiteit van het indienen van een Nationaal Groeifonds aanvraag. Deze wijzigingen zorgen voor meer mogelijkheden tot het aanvullen en wijzigen van projectvoorstellen om te voldoen aan de informatieverplichtingen en geven meer flexibiliteit in het moment van indiening.

Deel A: subsidieregeling

1. Het proces naar een subsidieaanvraag

Vaak is het een lang proces om tot een goede subsidieaanvraag te komen. Het begint met een eerste idee, dat vervolgens steeds verder wordt uitgewerkt en waarbij de juiste partners worden gezocht om het te kunnen uitvoeren. Passend bij de verschillende fasen van aanvraagontwikkeling biedt RVO de volgende diensten aan, schematisch weergegeven in figuur 1.

In de volgende paragrafen worden deze diensten omschreven.

Figuur 1: Ontwikke fase – aangeboden RVO-dienst

1.1 Quickscan

De quickscan is een laagdrempelige mogelijkheid om feedback van RVO op een uitgewerkt projectidee te ontvangen. Het projectidee wordt bekeken door een RVO-adviseur. De adviseur koppelt terug in hoeverre het idee aansluit bij de criteria van de subsidieregeling. Ook wordt er voorlichting gegeven over de inhoud en het proces van de subsidieregeling. Hierdoor krijgt de aanvrager in een vroege fase inzicht in de mate van aansluiting van het projectidee bij het Nationaal Groeifonds en aandachtspunten om te komen tot een aanvraag die mogelijk binnen de subsidieregeling past. De quickscan is niet verplicht, maar wordt door veel aanvragers als waardevol ervaren.

Op de RVO-website van het Nationaal Groeifonds (www.rvo.nl/subsidies-financiering/subsidieregeling-nationaal-groeifonds) wordt informatie gepubliceerd over de openstelling van de quickscan. Hier kan het projectidee ook ingediend worden.

1.2 Vooraanmelding

Als het projectidee verder is uitgewerkt, kan er een vooraanmelding worden ingediend. De vooraanmelding is verplicht. Indiening van een volledige vooraanmelding is een voorwaarde om op een later moment een subsidieaanvraag te kunnen indienen. De aanvrager ontvangt een code die nodig is om een subsidieaanvraag in te kunnen dienen. Op de RVO-website van het Nationaal Groeifonds wordt informatie gepubliceerd over de openstelling van de vooraanmelding. Via die pagina kan de vooraanmelding ook worden ingediend. De vooraanmelding gaat via een digitaal formulier waarin de aanvrager een aantal vragen moet beantwoorden. In de regeling staan de minimale eisen aan de vooraanmelding.

In de vooraanmelding wordt de volgende informatie gevraagd:

- Contactgegevens van de penvoerder van de vooraanmelding
- Doel van het voorstel
- Verwachte activiteiten bij de uitvoering van het voorstel
- Beschrijving van het beoogde consortium en de rol van de deelnemers
- Bijdrage aan de groei van het duurzame vermogen
- Strategische onderbouwing van de wijze waarop het duurzame vermogen wordt vergroot en tot een positief saldo van maatschappelijke baten en lasten zal leiden
- Looptijd en verwachte mijlpalen van het voorstel
- Inschatting van de kosten van het voorstel
- Gevraagde subsidie en een overzicht van de eigen bijdrage van de deelnemers in het consortium

Naast toegang tot de subsidieregeling ontvangt de aanvrager op basis van de informatie in de vooraanmelding, ook advies van RVO over de aanvraag. Er wordt een inschatting gemaakt van de slaagkans van een aanvraag. Hierbij wordt de nadruk gelegd op de verwachte groei van het duurzaam verdienvermogen en de onderbouwing daarvan. Het advies is niet bindend. Invulling geven aan de aanbevelingen van RVO zijn geen garantie op een positief advies van de adviescommissie.

TIP

Naarmate u in de vooraanmelding beter beschrijft hoe uw consortium is samengesteld en welke activiteiten u voor ogen heeft, is RVO beter in staat om u een meer gedetailleerd advies te geven. U krijgt beter inzicht in hoe de criteria van de regeling zich verhouden tot uw voorstel en weet beter waar u bij het verder ontwikkelen van uw voorstel op moet letten.

1.3 Adviesgesprekken

Na de vooraanmelding moet de subsidieaanvraag verder worden uitgewerkt. Tussen de vooraanmelding en het indienen van de subsidieaanvraag is het mogelijk om advies aan RVO te vragen over diverse onderdelen van de toekomstige aanvraag. Onderwerpen die de revue kunnen passeren, zijn bijvoorbeeld de projectbegroting, steunkaders, financiering van het eigen aandeel, intellectueel eigendomsrecht, internationalisering of governance. Het doel van het advies is de aanvrager te ondersteunen zodat er een volledige en correcte aanvraag wordt ingediend. De inhoudelijke beoordeling van het voorstel zal vervolgens door de adviescommissie worden gedaan na het indienen van de subsidieaanvraag.

1.4 Subsidieaanvraag

Voor de subsidieaanvraag geldt *first come first serve*. Dit betekent dat subsidieaanvragen tijdens de openstelling doorlopend kunnen worden ingediend. De volgorde van binnenkomst is bepalend voor de volgorde waarop de aanvragen in aanmerking komen voor de verdeling van het subsidiebudget.

Na indiening toetst RVO een aanvraag op volledigheid. Een aanvraag is volledig als de volgende onderdelen zijn ingediend:

- Informatie en contactgegevens van de aanvrager
- Een getekende samenwerkingsovereenkomst (als er sprake is van een samenwerkingsverband)
- Een uitgewerkt voorstel. Dit bestaat uit ten minste
 - een beschrijving en onderbouwing van de bijdrage van de activiteiten aan het vergroten van het duurzaam verdienvermogen
 - een strategische onderbouwing van de activiteiten
 - een omschrijving van de activiteiten met mijlpalenplanning, op projectniveau en per deelnemer
 - een onderbouwing van de uitvoerbaarheid van de activiteiten, met een uitleg hoe er wordt omgegaan met kennisverspreiding en de intellectueel eigendomsrechten
 - een financieringsplan, een begroting en liquiditeitsprognose
 - een beschrijving van de deelnemers en welke kennis en capaciteiten die met zich meebrengen
 - een beschrijving van de samenwerking en de governance

In deel B van deze handleiding staat welke informatie er precies verwacht wordt in het voorstel. Daarin wordt per onderwerp uitgelegd wat hier mee bedoeld wordt. Daarnaast is er een handreiking over verschillende belangrijke onderwerpen gemaakt, waarin een aantal denkrichtingen en handvatten wordt geboden om bijvoorbeeld het duurzaam verdienvermogen in kaart te brengen of de valorisatiestrategie uit te werken.

Alleen volledige aanvragen komen in aanmerking voor beoordeling. Als een aanvraag onvolledig is, wordt de aanvrager in de gelegenheid gesteld de ontbrekende informatie alsnog te leveren. De dag waarop de aanvraag volledig is, geldt dan als datum van binnenkomst (volledigheidsdatum).

Als een aanvraag niet voldoet aan de eisen van de regeling, dan wordt deze door RVO afgewezen. Er kan door RVO toelichting aan de indiener gevraagd worden. Indien gewenst kunnen kleine aanpassingen of toevoegingen in de lopende aanvraag worden doorgevoerd. Aanpassingen die het projectvoorstel als geheel zouden veranderen, hebben als gevolg dat deze worden beschouwd als een nieuwe aanvraag. Hiermee heeft de aanvraag dus een nieuwe datum van binnenkomst.

Volledige aanvragen die voldoen aan de eisen van de regeling worden voorgelegd aan de adviescommissie. De adviescommissie beoordeelt of er voldoende vertrouwen bestaat dat het plan zal bijdragen aan het vergroten van het duurzaam verdienvermogen en tot een positief saldo van maatschappelijke baten en lasten zal leiden. In de subsidieregeling is daarvoor een afwijzingsgrond opgenomen (zie de toelichtingsbox “Nieuwe afwijzingsgrond voor inhoudelijke beoordeling” in hoofdstuk 2.3). De adviescommissie kan experts raadplegen bij haar beoordeling. Ook kan de adviescommissie ervoor kiezen om te communiceren met de indieners tijdens het beoordelingsproces. Er kan gevraagd worden om de aanvraag toe te lichten in een gesprek met de commissie.

Voor de behandeling van een subsidieaanvraag staat maximaal 26 weken, exclusief eventuele opschortingen of verlengingen.

TIP

Bekijk ook de webinars en de FAQ's over het Nationaal Groeifonds op de RVO website. Vragen van partijen worden daar veralgemeniseerd en geanonimiseerd weergegeven met de door ons gegeven antwoorden.

2. Voorwaarden en afwijzingsgronden

De belangrijkste voorwaarden uit de regeling staan hier op een rij. De basis van alle onderdelen die hier staan genoemd, zijn de Tijdelijke wet Nationaal Groeifonds en de subsidieregeling Nationaal Groeifonds. Deze twee documenten zijn leidend.

2.1. Wie kan subsidie aanvragen?

Iedere partij met een projectvoorstel dat aantoonbaar bijdraagt aan het vergroten van het duurzame verdienvermogen, kan een aanvraag indienen voor subsidie vanuit het Nationaal Groeifonds. Voor de subsidieregeling geldt dat subsidie kan worden verstrekt aan provincies, gemeenten of andere publiekrechtelijke rechtspersonen, privaatrechtelijke rechtspersonen of natuurlijke personen.

Omdat het om projecten met een grote omvang gaat, heeft een voorstel meer kans van slagen als er wordt samengewerkt met meerdere partijen. Het vormen van een samenwerkingsverband maakt het mogelijk dat verschillende partijen activiteiten uitvoeren in het kader van één plan. De deelnemers worden formeel beschouwd als afzonderlijke subsidieaanvragers, maar hun gebundelde aanvraag wordt wel als één geheel beoordeeld in het kader van de regeling.

2.2 Waarvoor kunt u subsidie aanvragen?

De subsidie kan worden aangevraagd voor een activiteit of een samenhangend geheel van activiteiten die het duurzaam verdienvermogen vergroten en die betrekking hebben op:

1. Kennisontwikkeling, en/of
2. Onderzoek, ontwikkeling en innovatie, met een afbakening van:
 - a. fundamenteel onderzoek, industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling;
 - b. de bouw of het upgraden van onderzoeksinfrastructuur;
 - c. De bouw of upgraden van test- en experimenteerinfrastructuur;
 - d. de bouw, het upgraden of de exploitatie van innovatieclusters;
 - e. innovatie van kleine en middelgrote ondernemingen; of
 - f. proces- en organisatie-innovatie.

In hoofdstuk 4 staat verder uitgelegd wat de reikwijdte is van de activiteiten die kunnen worden gesubsidieerd en wat de maximale subsidiebijdrage kan zijn.

De aanvrager van de te subsidiëren activiteiten moet deze ‘voor eigen rekening en risico’ uitvoeren. Dit betekent dat de aanvrager enkel subsidie kan aanvragen voor activiteiten die hij zelf uitvoert. Deze eis betekent dat geen subsidie wordt verstrekt met als doel financiële middelen door te verstrekken aan derden (met uitzondering van contractresearch of uitbestedingen).

2.3 Afwijzingsgronden

Een subsidieaanvraag moet aan een aantal voorwaarden voldoen. RVO toetst de aanvraag aan de eisen van de regeling. Indien één van de afwijzingsgronden van toepassing is wordt de aanvraag afgewezen.

Voorwaarde tijdelijke wet Nationaal Groeifonds:

Een aanvraag moet in eerste instantie voldoen aan de eisen die in de tijdelijke wet Nationaal Groeifonds zijn opgenomen. Een subsidieaanvraag dient namelijk te zijn voor activiteiten die ten minste:

- het duurzaam verdienvermogen vergroten;

Het begrip duurzaam verdienvermogen is gedefinieerd als de economische groei die Nederland op lange termijn op structurele basis kan genereren, gericht op een economisch, sociaal en ecologisch duurzame toekomst voor huidige en toekomstige generaties in heel Nederland.

- betrekking hebben op investeringen die niet structureel zijn;

Hiermee wordt bedoeld dat de uitvoering van de investering een begin- en een einddatum heeft, inclusief een exitstrategie waaruit volgt of en hoe de investering wordt voortgezet en gefinancierd na het verstrijken van de einddatum.

- betrekking hebben op investeringen die additioneel zijn aan private investeringen;
Uitgangspunt is dat financiële middelen uit het fonds enkel moeten worden ingezet waar sprake is van marktfalen, waardoor een voorstel met alleen financiering uit de markt niet tot stand komt. Als er een business case gemaakt kan worden met een financieel marktconform rendement, zal de investering in principe door de markt gefinancierd moeten worden en niet vanuit het fonds.

- betrekking hebben op investeringen die additioneel zijn aan bestaande of geplande publieke investeringen en niet vallen binnen een bestaande regeling van de overheid;
In praktische zin betekent dit dat een voorstel, al dan niet gedeeltelijk, wordt afgewezen op basis van dit criterium als: (1) het hele voorstel op grond van een bestaande regeling gefinancierd kan worden (regeling staat open en heeft voldoende budget). (2) Een duidelijk af te bakenen onderdeel van het voorstel op grond van een bestaande regeling van de overheid gefinancierd kan worden (regeling staat open en heeft voldoende budget). (3) Het voorstel ziet op een reeds geplande of bestaande investering vanuit de overheid.

- een positief saldo van maatschappelijke baten en lasten hebben;
Indieners wordt gevraagd op kwalitatieve wijze inzicht te geven in de positieve maatschappelijke effecten van het voorstel en welke actieve mitigerende maatregelen zij treffen voor mogelijke negatieve maatschappelijke effecten.

- niet strijdig zijn met het kabinetsbeleid;
Voorstellen die strijdig zijn met kabinetsbeleid, bijvoorbeeld op het gebied van het vestigingsklimaat, de ruimtelijke ordening en het klimaat, komen niet in aanmerking voor een bijdrage uit het fonds. Gelet op de brede reikwijdte van het fonds is het niet op voorhand uit te sluiten dat een voorstel wel in overeenstemming is met wet- en regelgeving, eveneens voldoet aan de andere criteria voor toekenning van een bijdrage uit het fonds, maar een dergelijke bijdrage toch niet wenselijk is, omdat dit niet in overeenstemming is met het kabinetsbeleid.

- betrekking hebben op investeringen die voldoen aan het beginsel van subsidiariteit in relatie tot financieringsmogelijkheden die de Europese Unie of decentrale overheden kunnen bieden;
Dit betekent dat een investeringsvoorstel moet worden gefinancierd op het overheidsniveau dat het beste aansluit bij de reikwijdte van het op te lossen probleem of de te benutten kans. Een lokaal probleem (of lokale kans) kan zo het beste worden opgelost (of benut) door decentrale overheden en een grensoverschrijdend probleem via Europese samenwerking en niet via een bijdrage uit het fonds.

Eisen aan omvang en looptijd project:

- De te verlenen subsidie moet minimaal dan 30 miljoen euro bedragen.
- De te verlenen subsidie per deelnemer van het samenwerkingsverband minimaal 125.000 euro bedragen.
- De looptijd van het project is maximaal 15 jaar en het is aannemelijk dat het binnen die tijd kan worden voltooid.

Algemene voorwaarden aan het project en de deelnemers:

- Bestaat er voldoende vertrouwen dat de betrokkenen de activiteiten kunnen financieren.
- Is het aannemelijk dat de activiteiten zonder subsidie niet of met belangrijke vertraging zouden worden uitgevoerd.
- Bestaat er voldoende vertrouwen in de technische haalbaarheid van de activiteiten.
- Bestaat er voldoende vertrouwen in de economische haalbaarheid van de activiteiten.
- Bestaat er voldoende vertrouwen dat de betrokkenen de capaciteiten hebben om de activiteiten naar behoren uit te voeren.
- Er bestaat geen onaanvaardbaar risico dat de uitvoering van een voorgenomen activiteit een onevenredige inbreuk zal maken op de economische, ecologische of sociale dimensie van duurzaamheid.

Nieuwe afwijzingsgrond voor inhoudelijke beoordeling van de adviescommissie

RVO toetst de aanvraag op bovenstaande afwijzingsgronden van de regeling, als de aanvraag voldoet aan de regelingseisen, dan wordt de aanvraag voor een inhoudelijke beoordeling voorgelegd aan de adviescommissie (voor meer informatie zie hst. 3). In deze regeling is voor de inhoudelijke beoordeling een nieuwe afwijzingsgrond opgenomen:

- De aanvraag wordt afgewezen als er onvoldoende vertrouwen bestaat dat, mede gelet op de strategische onderbouwing van de activiteiten, de kwaliteit van het activiteitenplan en de voorgestelde samenwerking en governance, de activiteiten direct of indirect zullen bijdragen aan vergroting van het duurzaam verdienvermogen en tot een positief saldo van maatschappelijke baten en lasten zullen leiden. Bij toepassing van deze afwijzingsgrond zal de adviescommissie altijd om advies gevraagd worden. De adviescommissie gebruikt daarvoor haar eigen analysekader. In hoofdstuk 3 lees je meer over de inhoudelijke beoordeling door de commissie.

3. Inhoudelijke beoordeling door de adviescommissie

Om te kunnen beoordelen of er voldoende vertrouwen bestaat dat de activiteiten direct of indirect zullen bijdragen aan het vergroten van het duurzaam verdienvermogen en tot een positief saldo van maatschappelijke baten en lasten zullen leiden, heeft de commissie een analysekader opgesteld. Dit analysekader bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Bijdrage aan het duurzaam verdienvermogen
2. Strategische onderbouwing van het voorstel
3. Kwaliteit van het plan
4. Samenwerking en governance

Als er onvoldoende vertrouwen is, dan adviseert de commissie tot afwijzing van het voorstel. Het analysekader wordt hieronder toegelicht.

3.1 Bijdrage aan het vergroten van het duurzaam verdienvermogen

Het begrip duurzaam verdienvermogen is gedefinieerd als de economische groei die Nederland op lange termijn op structurele basis kan genereren, met oog voor een economische, sociale en milieuvriendelijke duurzame toekomst voor de aarde en voor de huidige en toekomstige generaties in heel Nederland. De commissie weegt hierbij op portefeuilleniveau over de gehele looptijd van het fonds heen mee of er sprake is van een redelijke spreiding van de investeringen over Nederland en beziet of de portefeuille oog heeft voor het belang van huidige en toekomstige generaties. Dit beoordelingscriterium valt uiteen in twee subcriteria, één criterium dat zich richt op de economische effecten van het voorstel en één dat zich richt op de overige maatschappelijke effecten:

1. De omvang van de potentiële bijdrage aan structurele economische groei in verhouding tot de financiële bijdrage uit het Nationaal Groeifonds. Bij dit subcriterium beoordeelt de commissie twee elementen: de potentiële *impact* van een voorstel en de *kans* om deze potentiële impact op structurele economische groei te bereiken.

Om de potentiële impact te bepalen, beoordeelt de commissie de mate waarin een voorstel bijdraagt aan structurele verhoging van de productiviteit. De commissie onderscheidt hierbij drie routes die de productiviteit kunnen verhogen:

- Productiviteit van een sector of van een groep werknemers wordt verhoogd door vaardigheden, technologie en/of procesverbeteringen.
- Verschuiving op de arbeidsmarkt: werkenden gaan van lagere naar hogere productiviteitsbanen.
- Hogere arbeidsparticipatie. Bijvoorbeeld door meer uren te werken.

Daarnaast beoordeelt de commissie de mate waarin een voorstel kansrijk is in het behalen van de potentiële impact.

2. De bijdrage aan overige maatschappelijke baten en de mate van mitigatie van negatieve maatschappelijke effecten.

3.2 Strategische onderbouwing

Om te kunnen toetsen hoe realistisch het is dat een voorstel het duurzaam verdienvermogen vergroot, is het van belang dat de commissie inzicht krijgt in de strategische onderbouwing van het voorstel. De commissie wil daarom inzicht krijgen in de doelstellingen van het voorstel en welke problematiek het voorstel oplost of op welke manier het voorstel bijdraagt aan een maatschappelijke transitie. Ook wordt de legitimiteit en doelmatigheid van de voorgestelde interventies beoordeeld, alsmede de vraag hoe internationale aansluiting geborgd is.

Dit beoordelingscriterium valt uiteen in onderstaande subcriteria:

1. De mate waarin de probleemstelling helder is onderbouwd. Indien relevant, wordt hierin de mate waarin het voorstel een bijdrage levert aan één of meerdere maatschappelijke transities meegewogen.
2. De mate waarin de doelstelling helder is geformuleerd en deze logisch aansluit op de geformuleerde probleemstelling.

3. Legitimiteit
 - De mate waarin overtuigend wordt beargumenteerd dat er redenen zijn die overheidsingrijpen legitimeren.
 - De mate waarin de gevraagde subsidie proportioneel is ten opzichte van alternatieve vormen van bekostiging, waaronder private financiering en andere publieke financieringsbronnen (naast nationaal ook Europees en regionaal/lokaal).
 - De mate waarin overtuigend wordt beargumenteerd dat het verlenen van subsidie de geëigende manier van overheidsingrijpen is ten opzichte van andere beleidsopties en -instrumenten of de mate waarin andere vormen van overheidsingrijpen in het plan zijn verwerkt of beschreven (beprijzing, wet- en regelgeving etc.).¹
4. Doeltreffendheid:
 - De mate waarin uitvoering van het voorstel bijdraagt aan het oplossen van het gesignaleerde probleem.
5. Doelmatigheid:
 - De mate waarin de voorgestelde activiteiten nodig zijn om het gestelde doel te bereiken.
 - De mate waarin de voorgestelde activiteiten kosteneffectief worden uitgevoerd, tegen de laagst mogelijke kosten.
6. De mate waarin de strategische context in kaart is gebracht, inclusief de daarbij behorende risico's en onzekerheden (bijv. rondom lopende wet- en regelgeving) en de mate waarin het voorstel maatregelen bevat om deze risico's te mitigeren.
7. Indien relevant: de mate waarin het voorstel is gepositioneerd in Europese en, waar relevant, in mondiale context. Dit kan ook gaan om de mate waarin een voorstel bijdraagt aan strategische onafhankelijkheid op Europees of nationaal niveau.
8. Indien relevant, de mate waarin een voorstel een concrete bijdrage levert aan het vergroten van de arbeidscapaciteit op de lange termijn en hoe dit voortbouwt op bestaande (scholings)initiatieven.

3.3 Kwaliteit van het plan

De commissie zal ook de kwaliteit van het plan toetsen en zo beoordelen hoe realistisch het is dat het plan zo wordt uitgevoerd dat de beoogde bijdrage aan het duurzaam verdienvermogen wordt gerealiseerd.

Dit beoordelingscriterium valt uiteen in onderstaande subcriteria:

1. De mate waarin activiteiten concreet zijn uitgewerkt.
2. De mate waarin de menskracht (zowel kwalitatief als kwantitatief) die nodig is voor de uitvoering van de activiteiten realistisch is.
3. De mate waarin de planning en fasering, inclusief tussentijdse doelen, mijlpalen en prestatie-indicatoren zijn uitgewerkt. Indien relevant: als het plan een pilootaanpak bevat dan dient helder te worden beschreven welke lessen hieruit worden getrokken voordat initiatieven worden opgeschaald.
4. De mate waarin het monitoring en evaluatie beleid is uitgewerkt.
5. De mate waarin uitvoerbaarheidsrisico's in kaart zijn gebracht en mitigerende maatregelen zijn geformuleerd.
6. De mate waarin het voorstel een uitgewerkte valorisatiestrategie bevat met activiteiten, budget en partijen die zorgen voor concrete economische en maatschappelijke toepassingen.
7. Indien relevant: de mate waarin het beleid met betrekking tot intellectueel eigendom (IE) is uitgewerkt en passend is bij de aard en fase van het project. Het IE-beleid dient ten minste in te gaan op het eigendom van IE-rechten, de toegang tot IE, de bescherming van bedrijfsgeheimen en het publieke belang.
8. De mate waarin het voorstel een onderbouwde begroting bevat met de in het indieningsformulier genoemde elementen.
9. Cofinanciering:
 - De samenstelling van de (publieke en/of private) cofinanciering en de mate waarin de hoogte hiervan passend is bij het type activiteit en fase.
 - De mate waarin de (publieke en/of private) cofinanciering voldoende zeker is, waarbij de cofinanciering kan bestaan uit een cash of een in-kind bijdrage.
 - De mate waarin gerelateerde investeringen en commitment van partijen in samenhang met de cofinanciering voldoende zijn.

¹ Dit subcriterium is niet van toepassing op voorstellen die ingediend zijn via de subsidieroute.

3.4 Samenwerking en governance

Naast een goede strategische onderbouwing en een goede kwaliteit van het plan, is het van belang welke partijen het plan uitvoeren. De commissie kijkt naar de kennispositie en/of het marktleiderschap, de ervaring en/of de voorgestelde samenwerking overtuigend is om de doelstellingen van het plan te realiseren.

1. De mate van expertise en uitvoeringscapaciteit van betrokken partijen. De ervaring en trackrecord van het management wordt hierin meegewogen.
2. De mate waarin afspraken tussen de deelnemende partijen over onderlinge samenwerking, verantwoordelijkheden, bevoegdheden zijn vastgelegd en resulteren in een effectieve samenwerking.
3. De mate waarin verantwoordelijkheden en bevoegdheden voor verschillende organen zijn beschreven en resulteren in een slagvaardige en eenduidige aansturing.
4. De mate van betrokkenheid en steun van belanghebbenden, die nodig zijn om het voorstel tot een succes te maken, bijvoorbeeld ondernemers, (regionale) overheden of andere maatschappelijke stakeholders.
5. De mate waarin er gebruik wordt gemaakt van bestaande (kennis)infrastructuur.
6. De mate waarin het consortium voldoende open staat voor vernieuwende partijen, en indien relevant buitenlandse expertise, passend bij de aard en fase van het project.

4. Reikwijdte van de subsidiabele activiteiten en maximale subsidiebijdragen

4.1 Subsidiabele activiteiten

Een aanvraag voor subsidie kan enkel voor activiteiten die bijdragen aan het bereiken van het doel van het Nationaal Groeifonds. Voor subsidie op het terrein van onderzoek, ontwikkeling en innovatie wordt aangesloten bij de reikwijdte van de AGVV, ook als de subsidie geen staatssteun bevat. Voor het terrein Kennisontwikkeling is deze afbakening er niet, behalve als het steun betreft. Dan kan enkel gebruik worden gemaakt van Opleidingssteun (artikel 31). Hieronder leest u welke activiteiten binnen de subsidiabele activiteiten van de subsidieregeling Nationaal Groeifonds vallen.

Het kan zijn dat het plan ook activiteiten bevat die niet subsidiabel zijn, maar wel van belang zijn voor het succes van uw plan. Deze activiteiten moet u wel benoemen, maar de financiering van deze activiteiten zult u buiten de subsidieregeling moeten vinden.

Let op: in dit hoofdstuk vindt u een vereenvoudigde uitleg van de teksten uit de AGVV. De AGVV is leidend.

Onderzoek en ontwikkeling (artikel 25 AGVV)

Fundamenteel onderzoek

Fundamenteel onderzoek bestaat uit experimentele of theoretische werkzaamheden. Deze werkzaamheden voornamelijk verricht om nieuwe kennis te verwerven over de fundamentele aspecten van verschijnselen en waarneembare feiten zonder dat hiermee een directe commerciële toepassing of een direct commercieel gebruik wordt nagestreefd.

Industrieel onderzoek

Industrieel onderzoek is gericht op het opdoen van nieuwe kennis en vaardigheden met het oog op de ontwikkeling van nieuwe, dan wel verbeterde, producten, procedés of diensten.

Het onderzoek omvat de vervaardiging van onderdelen voor complexe systemen. Ook kan het de bouw omvatten van prototypes in een laboratoriumomgeving en/of in een omgeving met gesimuleerde interfaces voor bestaande systemen, alsmede pilotlijnen, wanneer dat nodig is voor het industriële onderzoek en met name voor de validering van generieke technologie.

Experimentele ontwikkeling

Experimentele ontwikkeling is het verwerven, combineren, vormgeven en gebruiken van bestaande wetenschappelijke, technologische, zakelijke en andere relevante kennis en vaardigheden, gericht op het ontwikkelen van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten.

Experimentele ontwikkeling staat dicht bij de markt. Experimentele ontwikkeling kan prototyping, demonstraties, pilotontwikkeling, testen en validatie omvatten van nieuwe of verbeterde producten, procedés of diensten in omgevingen die representatief zijn voor het functioneren onder reële omstandigheden, met als hoofddoel verdere technische verbeteringen aan te brengen aan producten, procedés of diensten die niet grotendeels vaststaan. Dit kan de ontwikkeling omvatten van een commercieel bruikbaar prototype of pilot die noodzakelijkerwijs het commerciële eindproduct is en die te duur is om te produceren alleen met het oog op het gebruik voor demonstratie- en validatiedoeleinden.

Onder experimentele ontwikkeling wordt niet verstaan routinematige of periodieke wijziging van bestaande producten, productielijnen, fabricageprocessen, diensten en andere courante activiteiten, zelfs indien die wijzigingen verbeteringen kunnen inhouden.

Haalbaarheidsstudies

Het onderzoek en de analyse van het potentieel van een project. Het doel is besluitvorming te ondersteunen door objectief en rationeel de sterke en de zwakke punten van een project, de kansen en risico's in kaart te brengen. Hierbij wordt ook aangegeven welke middelen nodig zijn om het project te kunnen doorvoeren en wat uiteindelijk de slaagkansen zijn.

Infrastructuur (artikel 26 AGVV)

Investerings voor onderzoeksinfrastructuur

Onderzoeksinfrastructuur zijn faciliteiten, middelen en verwante diensten die door de wetenschappelijke gemeenschap worden gebruikt om op hun respectieve vakgebied onderzoek te ver richten. De invalshoek is dus wetenschappelijk en niet primair commercieel gedreven. Het gaat hier uitsluitend over de investeringskosten in immateriële en materiele activa.

Investerings voor test- en experimenteerinfrastructuur

Test- en experimenteerinfrastructuur zijn faciliteiten, uitrusting, capaciteiten en hulpmiddelen die voornamelijk worden gebruikt door ondernemingen, met name kmo's, die steun vragen voor tests en experimenten met het oog op de ontwikkeling van nieuwe of verbeterde producten en diensten en voor het testen en opschalen van technologieën om vooruit gang te boeken via industrieel onderzoek en experimentele ontwikkeling. Toegang tot door de overheid gefinancierde test- en experimenteerinfrastructuur staat open voor meerdere gebruikers en moet op transparante en niet-discriminerende wijze en op marktvoorwaarden worden toegekend.

Test- en experimenteer-infrastructuur staat ook bekend als technologische infrastructuur.

Innovatieclusters (artikel 27 AGVV)

Steun voor de bouw en exploitatie van innovatieclusters.

Innovatieclusters zijn structuren van onafhankelijke partijen die zijn opgezet om innovatieve activiteiten en nieuwe vormen van samenwerking te stimuleren, zoals door digitale middelen, door het delen en/of bevorderen van het delen van faciliteiten en het uitwisselen van kennis en deskundigheid, en door daadwerkelijk bij te dragen aan kennisoverdracht, netwerking, informatieverspreiding en samenwerking tussen de ondernemingen en andere organisaties binnen het cluster. Dit kunnen ook digitale innovatiehubs zijn, om de toepassing van digitale technologieën te stimuleren.

Steun voor bouw, upgraden of exploitatie van innovatieclusters kan worden toegekend aan de eigenaar van het innovatiecluster. Exploitatiesteun kan worden toegekend aan de exploitant van het innovatiecluster. De exploitant, indien verschillend van de eigenaar, kan een rechtspersoon zijn of een consortium van ondernemingen zonder afzonderlijke rechtspersoonlijkheid. In alle gevallen moet elke onderneming een afzonderlijke boekhouding voeren voor de kosten en opbrengsten van elke activiteit (eigendom, exploitatie en gebruik van het cluster) volgens de toepasselijke boekhoudkundige normen.

Innovatie van kleine en middelgrote ondernemingen (artikel 28 AGVV)

Het mkb speelt een belangrijke rol bij economische groei. Innovatie is hierbij een belangrijke factor.

Kleine en middelgrote ondernemingen kunnen steun voor innovatie krijgen voor de volgende activiteiten :

- Het verkrijgen, valideren en verdedigen van octrooien en immateriële activa;
- Het detacheren van hooggekwalificeerd personeel van een organisatie voor onderzoek en kennisverspreiding of een grote onderneming. De inzet van innovatieadviesdiensten en diensten inzake innovatieondersteuning.

Proces- en organisatie-innovatie (artikel 29 AGVV)

Procesinnovatie is de toepassing van een nieuwe of sterk verbeterde productie- of leveringsmethode, daaronder begrepen aanzienlijke veranderingen in technieken, uitrusting of software, op het niveau van de onderneming, bijvoorbeeld door gebruikmaking van nieuwe of innovatieve digitale technologieën of oplossingen. Organisatie-innovatie is de toepassing van een nieuwe organisatiemethode op het niveau van de onderneming, in de organisatie op de werkvloer of in de externe betrekkingen van een onderneming, bijvoorbeeld door gebruikmaking van nieuwe of innovatieve digitale technologieën.

Kennisontwikkeling

Bij het terrein Kennisontwikkeling gaat het over kansen die er liggen om te investeren in onderwijs en het leren van vaardigheden. Investeren in menselijk kapitaal leidt tot economische groei. Bijvoorbeeld doordat mensen door het opdoen van kennis betere diensten en producten kunnen maken, die meer geld opleveren.

Opleidingssteun (artikel 31 AGVV)

Voor activiteiten die binnen het terrein Kennisontwikkeling die onder staatssteun vallen, geldt dat deze moeten voldoen aan artikel 31 van de AGVV. De in aanmerking komende kosten zijn:

- Personeelskosten van de opleiders, voor de uren dat de opleiders aan de opleiding deelnemen.
- Rechtstreeks met de opleidingsproject verband houdende operationele kosten van opleiders en deelnemers aan de opleiding, zoals reiskosten, accommodatiekosten, materiaal en benodigdheden die rechtstreeks met het project verband houden, de afschrijving van werktuigen en uitrusting voor zover deze uitsluitend voor het opleidingsproject worden gebruikt.
- Kosten van adviesdiensten met betrekking tot het opleidingsproject.
- Personeelskosten van de deelnemers aan de opleiding en algemene indirecte kosten (administratieve kosten, huur, algemene vaste kosten), voor de uren dat de deelnemers de opleiding bijwonen.

4.2 Maximale subsidiebijdrage per activiteit

De maximale subsidiebijdrage is verbonden aan de aard en context van de activiteiten die worden uitgevoerd. Deze bepalen namelijk of er sprake is van staatssteun. Om te beoordelen of er sprake is van staatssteun, worden de volgende criteria gehanteerd (artikel 107, eerste lid, van het Verdrag betreffende de werking van de Europese Unie lid (VWEU)¹¹:

1. De steun wordt verleend aan een onderneming die een economische activiteit verricht.
2. De steun is toerekenbaar aan de staat en wordt bekostigd met staatsmiddelen.
3. Deze staatsmiddelen verschaffen een economisch voordeel, dat niet via normale commerciële weg zou zijn verkregen (non-marktconformiteit).
4. De maatregel is selectief: het geldt voor één of enkele ondernemingen, een specifieke sector/regio.
5. De maatregel vervalst de mededinging (in potentie) en (dreigt te) leiden tot een ongunstige beïnvloeding van het handelsverkeer.

De bovenstaande criteria zijn cumulatief. Dat wil zeggen dat er aan alle criteria moet worden voldaan, alvorens er sprake is van staatssteun. Als er geen sprake is van staatssteun, dan bestaat er vanuit staatssteunoptiek geen beletsel subsidie te verlenen tot 100% van de subsidiabele kosten. Als er wel sprake is van staatssteun, dan moet er rekening worden gehouden met subsidiepercentages en de maximale subsidiebijdrage.

Voor de activiteiten onder het terrein Onderzoek, ontwikkeling en innovatie waar er sprake is van staatssteun, zijn de maximale subsidiebijdragen per activiteitensoort hieronder beschreven. Het gaat steeds om de maximale subsidiepercentage (de steunintensiteit) en de maximale subsidiebijdrage.

Fundamenteel onderzoek, industrieel onderzoek, experimentele ontwikkeling, en haalbaarheidsstudie (artikel 25 AGVV)

De subsidiebijdragen voor deze activiteitensoorten, zijn opgebouwd uit een basispercentage dat verhoogd kan worden als er aan bepaalde voorwaarden kan worden voldaan. Bijvoorbeeld als er sprake is van steun aan een kleine onderneming. Het kan zijn dat er aan meerdere voorwaarden kan worden voldaan. Dan mag dit worden opgeteld, maar nooit verder dan het maximale subsidiepercentage. In tabel 2 staan de maxima voor fundamenteel, industrieel en experimenteel onderzoek en haalbaarheidsstudies.

Tabel 2: subsidiemaxima (artikel 25 AGVV)

	Basissteun	Kleine onderneming	Middelgrote onderneming	Samenwerking / verspreiding resultaten*	Maximum
Fundamenteel Onderzoek	100%				100%
Industrieel Onderzoek	50%	20%	10%	15%	80%
Experimentele ontwikkeling	25%	20%	10%	15%	80%
Haalbaarheidsstudies	50%	20%	10%		70%

*Zie voor definities de AGVV

Hoogte van de maximale steun voor activiteiten die vallen onder Onderzoek en ontwikkeling (artikel 25 van de AGVV):

Als het project overwegend fundamenteel onderzoek is: 55 miljoen euro per onderneming per project. Dat is het geval wanneer meer dan de helft van de in aanmerking komende kosten van het project wordt gemaakt voor activiteiten die binnen de categorie 'fundamenteel onderzoek' vallen.

Als het project overwegend industrieel onderzoek is: 35 miljoen euro per onderneming per project. Dat is het geval wanneer meer dan de helft van de in aanmerking komende kosten van het project wordt gemaakt voor activiteiten die binnen de categorie 'industrieel onderzoek' vallen of binnen de beide categorieën 'industrieel onderzoek' en 'fundamenteel onderzoek' samen.

Als het project overwegend experimenteel onderzoek is: 25 miljoen euro per onderneming per project. Dat is het geval wanneer meer dan de helft van de in aanmerking komende kosten van het project wordt gemaakt voor activiteiten die binnen de categorie 'experimenteel onderzoek' vallen.

Als het steun betreft voor technische haalbaarheidsstudies ter voorbereiding van onderzoeksactiviteiten: 8,25 miljoen euro per studie.

De bouw of het upgraden van onderzoeksinfrastructuur (artikel 26 AGVV)

De steunintensiteit bedraagt: ten hoogste 50% van de in aanmerking komende kosten. Per onderzoeksinfrastructuur geldt een steunmaximum van 35 miljoen euro.

Investeringssteun voor test- en experimenteerinfrastructuur (artikel 26 AGVV)

De steunintensiteit bedraagt ten hoogste 25% van de in aanmerking komende kosten.

De steunintensiteit kan als volgt worden verhoogd tot een maximale steunintensiteit van 40%, 50% en 60% van de in aanmerking komende investeringskosten van respectievelijk grote, middelgrote en kleine ondernemingen:

- Met 10 procentpunten voor middelgrote ondernemingen en met 20 procentpunten voor kleine ondernemingen.
- Met nog eens 10 procentpunten voor grensoverschrijdende test- en experimenteerinfrastructuur waarvoor ten minste twee lidstaten overheidsfinanciering verstrekken of voor test- en experimenteerinfrastructuur die op het niveau van de Unie is geëvalueerd en geselecteerd.
- Met nog eens 5 procentpunten voor test- en experimenteerinfrastructuur waarvan ten minste 80% van de jaarlijkse capaciteit aan kmo's wordt toegewezen.

Per test- en experimenteerinfrastructuur geldt een steunmaximum van 25 miljoen euro per infrastructuur.

De bouw, het upgraden of de exploitatie van innovatieclusters (artikel 27 AGVV)

De steunintensiteit bedraagt: ten hoogste 50% van de totale in aanmerking komende kosten over de periode waarvoor steun wordt toegekend. Exploitatiesteun mag ten hoogste tien jaar doorlopen. Per innovatiecluster geldt een steunmaximum van 10 miljoen euro.

Innovatiesteun voor kleine en middelgrote ondernemingen (artikel 28 AGVV)

De steunintensiteit bedraagt: ten hoogste 50% van de in aanmerking komende kosten. Voor innovatiesteun geldt een steunmaximum van 10 miljoen euro per onderneming per project. In het specifieke geval van steun voor innovatieadviesdiensten en diensten inzake innovatieondersteuning kan de steunintensiteit worden verhoogd tot 100% van de kosten mits het totale bedrag van de steun voor innovatieadviesdiensten en diensten inzake innovatieondersteuning ten hoogste 220.000 euro bedraagt per onderneming over een periode van drie jaar.

Proces- en organisatie-innovatie (artikel 29 AGVV)

De steunintensiteit bedraagt: ten hoogste 15% van de in aanmerking komende kosten voor grote ondernemingen en 50% van de in aanmerking komende kosten voor kmo's. De vrijstelling is in principe bedoeld voor kmo's. Ook steun aan grote ondernemingen kan worden vrijgesteld, mits sprake is van een samenwerkingsverband met kmo's (die minstens 30% van de in aanmerking komende kosten dragen). De totale steun mag niet meer zijn dan 12,5 miljoen euro per onderneming per project.

Opleidingssteun (artikel 31 AGVV)

De steunintensiteit bedraagt: ten hoogste 50% van de in aanmerking komende kosten. De steunintensiteit kan als volgt worden verhoogd tot een maximale steunintensiteit van 70% van de in aanmerking komende kosten:

- a. Met 10 procentpunten indien de opleiding aan werknemers met een handicap of aan kwetsbare werknemers wordt gegeven;
- b. Met 10 procentpunten indien de steun aan middelgrote ondernemingen wordt toegekend en met 20 procentpunten indien de steun aan kleine ondernemingen wordt toegekend.

Wanneer de steun in de sector van het zeevervoer wordt toegekend, kan de steunintensiteit worden verhoogd tot 100% van de in aanmerking komende kosten bedragen, mits aan de volgende voorwaarden is voldaan:

- a. De deelnemers aan de opleiding behoren niet tot de bemanning, maar tot de opvarenden.
- b. De opleiding vindt plaats aan boord van schepen die in de Unie zijn geregistreerd.

Voor opleidingssteun geldt een steunmaximum van 3 miljoen euro per opleidingsproject.

Overzicht subsidie bijdrage

In onderstaand tabel zijn de subsidiepercentages voor de verschillende type activiteiten gegeven. Het subsidiepercentage bestaat uit de basissteun plus een mogelijke top-up voor daadwerkelijke samenwerking. De subsidiebijdrage is gelimiteerd door het maximum subsidiebedrag.

Tabel 3: Overzicht van subsidiepercentage per type activiteit met maximale subsidie bedrag

Type activiteit	Onderzoeks-organisatie	Grote onderneming	Middelgrote onderneming	Kleine onderneming	Top-up Daadwerkelijke samenwerking	Maximum subsidie-bedrag €
Fundamenteel onderzoek	100%	100%	100%	100%		€ 55.000.000
Industrieel onderzoek	50%	50%	60%	70%	15%	€ 35.000.000
Experimenteel onderzoek	25%	25%	35%	45%	15%	€ 25.000.000
De bouw, het upgraden of de exploitatie van innovatieclusters	50%	50%	50%	50%		€ 10.000.000
De bouw of het upgraden van onderzoeks-infrastructuur	50%	50%	50%	50%		€ 35.000.000
De bouw of upgraden van test- en experimenteerinfrastructuur	20%	20%	30%	40%		€ 25.000.000
De bouw of upgraden van test- en experimenteerinfrastructuur, grensoverschrijdend EU	35%	35%	45%	55%		€ 25.000.000
De bouw of upgraden van test- en experimenteerinfrastructuur, 80 % van de jaarlijkse capaciteit aan kmo's	30%	30%	40%	50%		€ 25.000.000
Haalbaarheidstudies	50%	50%	60%	70%		€ 8.250.000
Innovatiesteun voor kleine en middelgrote ondernemingen	0%	0%	50%	50%		€ 10.000.000
Proces- en organisatie-innovatie	0%	15%	50%	50%		€ 12.500.000
Opleidingssteun	50%	50%	60%	70%		€ 3.000.000
Opleidingssteun Zeevervoer	100%	100%	100%	100%		€ 3.000.000
Opleidingssteun handicap en kwetsbare werknemers	60%	60%	70%	70%		€ 3.000.000
Kennis ontwikkeling (niet-economisch)	100%	100%	100%	100%		geen maximum

Deel B: subsidieaanvraag

Toelichting inhoud subsidieaanvraag

Hier leest u uitleg over de gevraagde informatie voor een aanvraag subsidie Nationaal Groeifonds.

Goed om te weten:

- U dient uw subsidieaanvraag in via een formulier op de website van RVO. Hiervoor heeft u een eHerkenning-middel met betrouwbaarheidsniveau 3 nodig.
- Het invoeren van de benodigde gegevens en het uploaden daarvan via het formulier kan de nodige tijd kosten, zeker als er sprake is van een groot aantal deelnemers. Wij adviseren om hier rekening mee te houden, voldoende tijd voor in te bouwen en op tijd te beginnen.
- Let ook op de informatie op de website van RVO en de FAQ's, die actueel gehouden worden.
- Aan de inhoud van deze handleiding kunnen geen rechten worden ontleend.

Opbouw van het projectplan

Het projectplan bestaat naast het voorblad uit vijf onderdelen. Alle onderdelen zijn verplicht.

In de samenvatting (1) wordt u gevraagd om (i) in één oogopslag de belangrijkste onderdelen van uw plan toe te lichten volgens een vast format en (ii) uw voorstel kort te introduceren.

U kunt vervolgens uw voorstel verder beschrijven in vier delen:

- Strategische onderbouwing (2), met onder andere de probleemstelling, doelstelling, en voorgestelde oplossing van uw voorstel. Wij raden u sterk aan hier ook een schematische weergave en beknopte toelichting op uw Theory of Change (ToC) in op te nemen. De kwaliteitseisen van een ToC en de wijze waarop de cijfermatige onderbouwing van de ToC in het indieningsformulier verwerkt dient te worden is nader beschreven in de handreiking Duurzaam Verdienvermogen.
- Planuitwerking (3), waarin u de activiteiten, planning, samenwerking en governance toelicht.
- Financiële onderbouwing (4), bestaande uit een onderbouwing van de begroting, de bekostigingsmix en de additionaliteit.
- Duurzaam verdienen (5), met daarin de onderbouwing van de economische - en maatschappelijke effecten.

U dient daarbij de kaders te volgen die in de toelichting op deze onderdelen worden geschetst.

Alle vijf de onderdelen dienen het format van de uitwerking van de aanvraag te volgen. Gebruik de kopjes, tussenkopjes en de tabellen zoals die in deze handleiding staan opgenomen in uw aanvraag. Het plan mag maximaal 50 pagina's beslaan, exclusief bijlages, inhoudsopgave en voorblad. Gelet op het maximale aantal pagina's, wordt u geadviseerd herhaling van teksten te voorkomen. De uitwerking van de aanvraag dient zowel als Pdf-bestand als Word-bestand aangeleverd te worden.

Bij indiening van uw aanvraag bij RVO zult u naast het projectplan ook enkele andere bijlages moeten toevoegen:

- Een projectbegroting per deelnemer volgens het aangeboden format op de RVO-website. Een onderbouwing van de gehanteerde aannames in de begroting (kwaliteitseisen). U kunt hiervoor hoofdstuk 4.1 in de handleiding raadplegen.
- Een uitwerking van de activiteiten per werkpakket volgens het aangeboden format op de RVO-website.
- De onderbouwing van de financiering van het eigen aandeel van de projectkosten per deelnemer. U kunt hiervoor hoofdstuk 4.3 in deze handleiding raadplegen.
- Machtiging penvoerder. Voor meer informatie: www.rvo.nl/onderwerpen/subsidiespelregels/ezk/penvoerder
- Indien de aanvraag wordt ingediend door een samenwerkingsverband, een samenwerkingsovereenkomst tussen de deelnemers in het samenwerkingsverband.

Naast deze verplichte bijlages wordt u verzocht om een Engelstalige executive summary als bijlage toe te voegen. De kwaliteitseisen van deze Engelstalige samenvatting zijn in hoofdstuk 6 genoemd. Voor de aanwezige bedrijven in het consortium vragen wij u een mkb-toets aan te leveren. Voor meer informatie: <https://www.rvo.nl/onderwerpen/subsidiespelregels/ezk/mkb-toets>

Het toevoegen van overige bijlages is toegestaan. Deze bijlages dienen ondersteunend van aard te zijn en zelfstandig leesbaar.

1. Samenvatting

De samenvatting kan in een later stadium worden gebruikt als basis voor openbare communicatie over de voorstellen. In de samenvatting dient onderstaande tabel opgenomen te worden en dienen de onder de tabel genoemde kopjes ingevuld te worden. Een toelichtende tekst om te bepalen onder welk terrein het voorstel past, is eveneens toegevoegd. De samenvatting dient maximaal 350 woorden te bevatten.

Titel voorstel			
Naam indieners			
Projectduur*			
Terrein (zie onderstaande toelichting)		☐ O&O&I ☐ Kennisontwikkeling	
Totale investering (mln. euro)	Gevraagde bijdrage NGF (mln. euro)	Bijdragen van andere partijen (mln. euro)	
		Wv. Privaat	Wv. Publiek

* Hiermee wordt de periode bedoeld waarin alle te bekostigen activiteiten plaatsvinden.

Toelichting samenvatting

In de samenvatting dienen de volgende elementen aan de orde te komen:

- **Doelstelling en resultaat:** Beschrijf het doel en beoogd resultaat van het voorstel. Beschrijf daarbij ook wat vernieuwend, bijzonder of op een andere manier kenmerkend is voor dit voorstel. Benoem ook waarom het project kansrijk is om de structurele economische groei van Nederland te versnellen.
- **Beoogd resultaat en activiteiten:** Beschrijf hier de concrete resultaten van het voorstel. Beschrijf de programmalijnen en beoogde activiteiten op hoofdlijnen. Geef ook aan waar in Nederland de beoogde resultaten worden gerealiseerd.
- **Begroting:** Presenteer de begroting op hoofdlijnen. Geef per programmalijn of activiteit de totale investering weer en de gevraagde NGF-bijdrage.
- **Verwachte effecten:** Beschrijf de te verwachten effecten op de structurele economische groei in Nederland en beschrijf de belangrijkste routes naar verdienvermogen van het voorstel (= langs welke navolgbare stappen worden deze effecten gerealiseerd).
- **Consortium:** Presenteer hier wie het voorstel gaan realiseren. Beschrijf kort de deelnemende partijen en maak duidelijk waarom zij de aangewezen partijen zijn om dit voorstel uit te voeren.

Toelichting terreinen

Kennisontwikkeling

Het terrein Kennisontwikkeling omvat alle voorstellen die bijdragen aan een toename van het 'menselijk kapitaal' van de Nederlandse bevolking. Menselijk kapitaal omvat zowel kennis als cognitieve en sociaal-emotionele vaardigheden, en is van essentieel belang voor de versterking van het structurele groeivermogen van onze economie. Beter opgeleide werkenden zijn productiever en kunnen zich sneller nieuwe technieken en werkwijzen eigen maken. Het gaat daarbij om goed doordachte en innovatieve voorstellen die een belangrijke impuls kunnen geven aan de kwaliteit van ons onderwijs of het leven lang ontwikkelen van werkenden en werkzoekenden kunnen stimuleren. Ook activiteiten die gericht zijn op kennis en vaardigheden van groepen die wat verder van de arbeidsmarkt staan, zoals bijvoorbeeld laaggeletterden, vallen in beginsel binnen dit terrein. Met het oog op het doel van het NGF kunnen voorstellen die zich richten op het verder verbinden van onderwijs en bedrijfsleven een bijdrage leveren aan een goede aansluiting op actuele ontwikkelingen aan de vraagkant van de arbeidsmarkt. Fundamenteel onderzoek valt echter onder het terrein O&O&I.

Onderzoek, ontwikkeling en innovatie

Het terrein O&O&I omvat O&O&I in brede zin. Binnen dit terrein valt onder andere fundamenteel, industrieel en toegepast onderzoek, experimentele ontwikkeling en de doorontwikkeling van nieuwe innovaties, kennis en technologieën. Ook activiteiten gericht op het versterken van een innovatieve omgeving en het stimuleren van innovatieve toepassingen en businessmodellen vallen eronder. Actoren en elementen binnen het terrein O&O&I zijn onder meer innovatieve startups, scale-ups, kennis- en onderzoeksinstituten, grootbedrijf, mkb, regionale ontwikkelingsmaatschappijen, campus- en ecosysteemorganisaties, publieke kennisorganisaties, talentontwikkeling, onderzoeks- en testfaciliteiten en wetenschapsinfrastructuur. Het terrein Infrastructuur maakt geen onderdeel meer uit van het Nationaal Groeifonds. Binnen het O&O&I-terrein is echter nog steeds ruimte voor innovatieve voorstellen op het gebied van energie, leefomgeving en mobiliteit die een aantoonbare bijdrage leveren aan het duurzaam verdienvermogen.

2. Strategische onderbouwing

Inleiding

Om te kunnen toetsen hoe realistisch het is dat een voorstel het duurzaam verdienvermogen vergroot, is het van belang dat de commissie inzicht krijgt in de strategische onderbouwing van het voorstel. De commissie wil daarom inzicht krijgen in de doelstellingen van het voorstel en welke problematiek het voorstel oplost of op welke manier het voorstel bijdraagt aan een maatschappelijke transitie. Ook wordt de legitimiteit en doelmatigheid van de voorgestelde interventies beoordeeld, alsmede de vraag hoe internationale aansluiting geborgd is.

Vraag

Zet de strategische onderbouwing van het voorstel uiteen.

Toelichting

Ga bij de beantwoording van dit onderdeel ten minste in op de onderstaande onderwerpen.

- **Probleemanalyse:** het Nationaal Groeifonds richt zich op innovatieve projecten die bijdragen aan het duurzaam verdienvermogen én aansluiten bij maatschappelijke uitdagingen. Welk (maatschappelijk) probleem moet worden opgelost en/of welke kans vanuit de markt/vraagzijde kan worden benut? Beschrijf hoe het probleem en/of de kans aansluit op de sterke en zwakke punten in het betreffende (eco)systeem.²
- **De doelstelling(en):** wat is de ambitie en de doelstelling? Leg daarbij tenminste de link met het lange termijn verdienvermogen van Nederland. Maak dit zo concreet mogelijk: wat is er na uitvoering van dit voorstel bereikt?
- **Legitimiteit:** waarom is er noodzaak voor overheidsingrijpen? Geef hierbij een heldere onderbouwing van het marktfalen dat speelt. Beargumenteer dat het verlenen van subsidie de geëigende manier van overheidsingrijpen is ten opzichte van andere beleidsalternatieven en -instrumenten of de mate waarin andere vormen van overheidsingrijpen in het plan zijn verwerkt of beschreven (beprijzing, wet- en regelgeving etc.).
- **Subsidiariteit:** onderbouw dat de Rijksoverheid het geëigende niveau is voor de gevraagde investering. Ga daarbij waar relevant ook in op de rol van, en aansluiting op, regionaal beleid en Europees beleid.
- **Doeltreffendheid:** onderbouw hoe het type activiteiten bijdraagt aan de oplossing van het gesignaleerde probleem en/of de kans adresseert en hoe de activiteiten leiden tot economische groei en bijdragen aan welvaart.
- **Doelmatigheid:** schets waarom de voorgestelde oplossing het meest (kosten)efficiënt is (minimaal noodzakelijke investering, sober, doelmatig)? Geef aan wat de mogelijkheden zijn om met deelprojecten een deel van de doelstellingen te behalen en schets de voor- en nadelen daarvan.
- **Flankerend beleid:** geef aan hoe het voorstel wordt ondersteund door flankerend beleid vanuit de overheid. Indien het voorstel niet aansluit op het actuele overheidsbeleid, welke kans wordt met dit voorstel benut? Geef ook aan welk beleid en/of welke interventies nog nodig zijn om het voorstel tot een succes te maken.
- **Internationale context:** breng voor voorstellen op het terrein van R&D en Innovatie relevante internationale ontwikkelingen in kaart 3, zowel inhoudelijk als beleidsmatig.
- **Strategische risico's:** beschrijf de externe risico's en onzekerheden. Beschrijf waar mogelijk welke maatregelen worden geformuleerd voor risicomitigatie en/of welke activiteiten erop gericht zijn om de (internationale) kansen te benutten. Een SWOT-analyse kan als bijlage toegevoegd worden ter ondersteuning van de uitwerking van de strategische risico's. Het maximaal aantal pagina's voor deze bijlage is 2.

Voor het onderwerp internationalisering is een handreiking opgesteld. Dit document bevat tips en inspiratie en is hier te vinden.

² Zie hiervoor in geval van een aanvraag voor O&O&I ook de Kabinetsstrategie Versterken van onderzoeks- en innovatie-ecosystemen: Kamerbrief over Kabinetsstrategie 'Versterken van onderzoeks- en innovatie-ecosystemen' | Kamerstuk | Rijksoverheid.nl

³ Voor de onderbouwing hiervan kunnen kruisverwijzingen gemaakt worden met de internationale marktanalyse die toegevoegd kan worden ter onderbouwing van het onderdeel duurzaam verdienvermogen.

Het is verplicht een **Theory of Change (ToC)** bij de indiening toe te voegen. Deze ToC dient tenminste aan onderstaande eisen te voldoen.

- Een schematische weergave van de ToC die het verband schetst tussen de probleemstelling, doelstelling, projectactiviteiten, de resultaten en effecten en eventuele relevante ontwikkelingen in de context. Wij raden u sterk aan deze schematische ToC in uw strategische onderbouwing op te nemen (dus voorin uw aanvraag en niet als bijlage), en daarmee integraal onderdeel uit laat maken van uw aanvraag.
- De ToC dient aannames oorzaak-gevolg relaties tussen de verschillende elementen zo expliciet mogelijk te maken en zoveel mogelijk te kwantificeren en te onderbouwen met data en bronvermelding. Deze (cijfermatige) onderbouwing van de ToC kunt u kwijt onder het hoofdstuk duurzaam verdienvermogen. Een nadere toelichting hierop is gegeven onder het hoofdstuk verdienvermogen en in de handreiking verdienvermogen.

3. Activiteitenplan en samenwerking

Inleiding

De kwaliteit van het plan wordt getoetst om zo te beoordelen hoe realistisch het is dat met uitvoering van de activiteiten, duurzaam verdienvermogen wordt gerealiseerd. Daarbij is het ook van belang welke partijen het plan uitvoeren. De commissie kijkt naar de kennispositie en/of het marktleiderschap, de ervaring en of de voorgestelde samenwerking overtuigend is om de doelstellingen van het plan te realiseren en daarmee het duurzame verdienvermogen.

3.1 Activiteitenplan

Vraag:

Zet het activiteitenplan uiteen.

Toelichting

Ga bij de beantwoording van dit onderdeel ten minste in op de onderstaande onderwerpen.

- **Activiteitenplan:** geef aan welke concrete activiteiten er worden uitgevoerd in het project. Doe dit op basis van een omschrijving van de werkpakketten. U kunt zich hier beperken tot een omschrijving van de doelen en activiteiten per werkpakket op hoofdlijnen. Onderbouw hier de samenhang en synergie tussen de verschillende onderdelen. Indien relevant, beschrijf hoe samenwerkingen met het buitenland wordt ingebed in het project. Geef ook aan hoe het voorstel van plan is te sturen op het maximaliseren van de bijdrage aan het verdienvermogen en het maatschappelijke kosten baten saldo.

U kun het activiteitenplan verder uitwerken in het format dat door RVO op de website wordt aangeboden. Daarin wordt per werkpakket, per deelnemer gevraagd om de activiteiten te beschrijven. Verder dienen daar de deliverables en mijlpalen per werkpakket worden opgenomen. Dit uitgewerkte activiteitenplan kunt u als bijlage bij uw aanvraag opsturen.

- **Planning, fasering en mijlpalen:** Geef de planning van het project weer aan de hand van een GANTT-chart. In deze GANTT-chart identificeert u de afhankelijkheden van de activiteiten. Leg daarbij uit welke activiteiten noodzakelijkerwijs na elkaar moeten starten om het project te kunnen realiseren en de daarbij horende aannames. Identificeer de belangrijkste onzekerheden.

Geef in de GANTT-Chart aan welke mijlpalen moeten worden behaald. Beschrijf deze mijlpalen zo SMART en duidelijk mogelijk. Verwerk in het plan mijlpalen met evaluatiemomenten waar een go/no-go beslissing uit kan volgen. Indien mogelijk, hanteer een fasering die gebruik maakt van een pilootaanpak, zodat geleerd wordt van eerdere resultaten voordat initiatieven worden opgeschaald.

- **Praktische uitvoerbaarheid**

- **Planspecifieke risico's:** wat zijn de belangrijkste planspecifieke risico's en afhankelijkheden? Koppel deze risico's aan de milestones/activiteiten waar mogelijk. Geef de bijbehorende beheersmaatregelen en mitigatiestrategie aan. Het verschil met strategische risico's is dat dit geen externe risico's zijn, maar interne risico's. Dus risico's die samenhangen met de uitvoering van het plan. Een voorbeeld hiervan is dat er aanpalend beleid nodig kan zijn om beoogde resultaten te behalen.
- **Human capital:** geef aan hoeveel menskracht (zowel kwalitatief als kwantitatief) nodig is om de activiteiten van het voorstel uit te voeren. Besteed hierbij in het bijzonder aandacht aan vaardigheden waar tekorten aan zijn, zoals technische of IT-vaardigheden. Onderbouw waarom dit realistisch is, mede gezien de arbeidsmarktkrapte. Indien relevant, geef daarbij ook aan hoe het voorstel bijdraagt aan het vergroten van de arbeidscapaciteit op de lange termijn van de desbetreffende sector en/of branche. Hoe wordt bijvoorbeeld gezorgd voor voldoende vakmensen om aan de toekomstige vraag te kunnen voldoen? Ga waar relevant in op hoe dit voortbouwt op bestaande scholingsactiviteiten.
- **Indien relevant: digitalisering als belangrijke component.**
 1. Indien digitalisering een aanzienlijke component in het voorstel is, geef aan om welke vorm(en) van digitalisering het gaat. Bijvoorbeeld: ontwikkelen van nieuwe digitale infrastructuur, automatisering van processen, toepassing van digitale technologie, ontwikkeling van een digitale sleuteltechnologie, ontwikkeling van digitale kennis en vaardigheden. Geef daarbij een beknopte beschrijving en geef aan of digitalisering een middel of een doel is in dit voorstel.

2. Wat vraagt deze digitalisering van de betrokken organisaties?
 - a. Wat is het doel van de digitalisering? Wat vraagt de toekomstige of eindsituatie van de deelnemende partijen en hoe verschilt dat van hoe er nu gewerkt wordt? Waarom is deze aanpassing noodzakelijk?
 - b. Welke activiteiten worden ondernomen om van A naar B te komen? (verandermanagement, procesverandering, scholing, hardware investeringen, aantrekken externe ICT expertise, etc.)

Verder zijn cybersecurity en digitale veiligheid randvoorwaardelijk voor voorstellen met grote digitale componenten. Beschrijf hoe data veiligheid en cybersecurity worden geborgd. Ook de relevante technisch-ethische aspecten van de digitalisering dienen beschreven te worden, voorbeelden zijn het voorkomen van data-bias, privacy-by-design, etc.

- **Juridische uitvoerbaarheid:** Onderbouw de juridische uitvoerbaarheid van het voorstel, beantwoord daarbij de volgende vragen:
 - Is er (sector)specifieke regelgeving van toepassing op de uitvoering van het voorstel (zoals telecom- of genesmiddelenregelgeving), en zo ja, is de uitvoering verenigbaar met die regelgeving, of zouden er bepaalde ontheffingen of aanpassingen nodig zijn om de uitvoering in lijn met het toepasselijk recht te brengen?
 - Is de uitvoering verenigbaar met de algemenere regelgevende kaders, zoals de Algemene Verordening Gegevensuitwisseling of het mededingingsrecht?
- **Valorisatie:** ga voor voorstellen op het terrein van O&O&I in op de manier waarop ontwikkelde kennis wordt gevaloriseerd. Valorisatie gaat namelijk niet automatisch. Daarvoor moeten businessmodellen, interventies of activiteiten worden ontwikkeld, die doorlopend op economische en maatschappelijke impact moeten worden gevalideerd. Ontwikkel daarom een valorisatiestrategie met een behoefte gedreven aanpak. Geef ook aan hoe de kracht van het bedrijfsleven wordt benut (met name het mkb), hoe business-development capaciteit wordt ingezet en hoe (bestaande) innovatie-infrastructuren al dan niet aanwezig zijn en kunnen worden gebruikt. Benut waar relevant ook innovatie-organisaties als Regionale Ontwikkelingsmaatschappijen (ROM's), Topconsortia Kennis en Innovatie (TKI's) en Knowledge Transfer Offices (KTO's).
- **Monitoring en evaluatie:** hoe en wanneer vindt er monitoring en evaluatie plaats? Besteed aandacht aan de beoogde inrichting van de leercyclus van probleem, oplossing, implementatie en evaluatie. Geef de bijbehorende Performance Indicators (PIs) op de niveaus van proces, concrete projectresultaten en impact aan. Geef hierbij aan wat de 3-5 Key Performance indicators zijn. Gebruik ook de Theory of Change van het verdienvermogen om indicatoren te bepalen, aangezien de Theory of Change beschrijft hoe de projectoutput tot de beoogde impact leidt. Indicatoren dienen SMART geformuleerd te zijn en blijf te geven van ambitie.

Voor de onderwerpen valorisatie en human capital is een handreiking opgesteld. Deze documenten bevatten tips en inspiratie en zijn hier te vinden.

3.2 Samenwerking en governance

Vraag:

Geef een beschrijving van de samenwerking en governance.

Toelichting

Ga bij de beantwoording van dit onderdeel ten minste in op de onderstaande onderwerpen.

- **Deelnemende partijen:** wie dient het voorstel in en wat is de rol van iedere deelnemende partij? Geef het aantal mkb bedrijven aan als percentage van de totaal aantal deelnemende partijen. Welke afwegingen hebben tot dit consortium geleid; waarom zijn alle partijen nodig en waarom zijn er niet andere/meer relevante partijen deelnemer? Beschrijf van iedere partij waarom het onderdeel van het consortium is, wat de partij brengt/toevoegt en waarom het belangrijk is dat deze partij mee doet. Beschrijf van iedere partij waarom het onderdeel van het consortium is, wat de partij brengt/toevoegt, waarom het belangrijk is dat deze partij mee doet en wat de rol is bij de werkstromen of activiteiten. Wanneer nog niet alle partijen bekend zijn, licht toe hoe deze partijen geselecteerd zullen worden, dit kan bijvoorbeeld d.m.v. open calls of aanbestedingen zijn. Schets de relevante ervaring, capaciteit, en track record van de (mogelijk) deelnemende partijen en geef een overzicht van de (samenwerkings-)afspraken. Beschrijf hoe nieuwkomers en 'unusual suspects' actief betrokken worden gedurende de uitvoeringsfase. Deze betrokkenheid dient passend te zijn bij

de fase en aard van het project. Indien relevant, beschrijf hoe internationale expertise is ingebed in het project en hoe dit het voorstel versterkt

- **Governance en organisatie:** hoe ziet de governance en organisatie van het project eruit? Schets de organen/gremia belast met bestuur, toezicht en uitvoering, de rollen, verantwoordelijkheden en verantwoordingslijnen, bevoegdheden (incl. budgetautorisatie), besluitvormingsprocedures, mogelijkheden tot interventie en risicomanagementprocessen. Maak daarbij een duidelijk onderscheid tussen de aansturing van het project en hoe onafhankelijk toezicht wordt georganiseerd. Een organogram volstaat niet; beschrijf duidelijk hoe de beslissingsbevoegdheid is georganiseerd voor zowel strategisch als operationeel niveau. Geef de organisatievorm aan die is voorzien, hoe samenwerkingsafspraken worden vastgelegd en hoe deze samenhangt met eventuele bestaande organisaties. Door wie worden de verschillende organen/gremia bemenst? Schets de relevante kennis en ervaring van de belangrijkste sleutelfiguren. Indien de bemensing (deels) nog niet bekend is, geef aan welke profiel mensen moeten hebben.
- **Stakeholders:** wie zijn de belangrijkste (internationale) publieke en private stakeholders (lees: belanghebbenden die niet direct betrokken zijn bij het indienen van het voorstel) en hoe worden zij betrokken bij het voorstel? Wat is hun rol en/of hoe verhouden ze zich tot dit voorstel? Geef aan wat de kansen zijn voor samenwerking, kennisdeling en synergiën en hoe hiervan gebruik wordt gemaakt. Indien relevant licht toe in hoeverre er al draagvlak voor dit voorstel is bij de belangrijkste stakeholders, en/of hoe het voorstel beoogt om het draagvlak verder te vergroten.
- **Intellectueel eigendom:** indien relevant, hoe wordt intellectueel eigendom geborgd? Het consortium is verantwoordelijk voor afspraken over het IP-beleid die enerzijds overeenkomstig zijn met de aangevraagde subsidie en anderzijds een langdurig publiek belang waarborgen. Er kunnen extra voorwaarden gesteld worden op gebied van intellectueel eigendom. Geef aan welke partij rechthebbende is van de IE-rechten, welke partijen toegang hebben tot de IE, hoe die toegang wordt bewerkstelligd, hoe bedrijfsgeheimen worden beschermd, dat geheimhoudingsverklaringen ten aanzien van de IE en bedrijfsgeheimen worden opgesteld en eventuele change of control bepalingen worden opgenomen. Weglekeffecten dienen zo veel mogelijk voorkomen te worden.
- Benodigde expertise. Geef aan welke benodigde expertise al aanwezig is in het consortium en welke expertise nodig is, maar nog mist in het consortium. Indien specifieke (bijvoorbeeld technologische of IT) expertise benodigd is, geef aan welke expertise dit betreft en hoe deze zal worden betrokken.

Voor het onderwerp governance is een handreiking opgesteld. Dit document bevat tips en inspiratie en is [hier](#) te vinden.

Samenwerkingsovereenkomst

Indien een project in samenwerking met verschillende projectpartners wordt uitgevoerd, is het van belang dat duidelijk is wat de afspraken zijn tussen de samenwerkende partners. Dit wordt vastgelegd in een samenwerkingsovereenkomst. Wanneer u samenwerkt met verschillende projectpartners bent u verplicht een samenwerkingsovereenkomst op te stellen én aan te leveren bij de aanvraag voor de subsidieregeling Nationaal Groeifonds. De meegezonden overeenkomst is onderdeel van het beoordelingscriterium samenwerking en governance. In deze samenwerkingsovereenkomst dient u in te gaan op de volgende onderwerpen:

- De deelnemers in het samenwerkingsverband
- De doelstelling van de samenwerking
- De wijze van samenwerking tussen de verschillende deelnemers
- De duur van de samenwerkingsovereenkomst
- De rechthebbenden op de projectresultaten (inclusief intellectueel eigendom)
- De verdeling van kosten en risico's tussen de deelnemers

Een belangrijk onderdeel in de samenwerkingsovereenkomst zijn de afspraken te maken voor intellectueel eigendom en de bescherming daarvan. De (onderzoeks-)resultaten van een samenwerkingsverband moeten voldoende beschermd zijn. De samenwerkingspartners zijn zelf verantwoordelijk om hier afspraken over te maken.

Als er sprake is van kennisoverdracht door een publiek gefinancierde onderzoeksorganisatie naar een onderneming, dan is betaling van een marktconforme vergoeding bij (exclusieve) overdracht vereist. De overdracht kan leiden tot overschrijding van wat in Europa is toegestaan aan staatssteun. De marktconforme vergoeding haalt het (indirecte) staatssteunelement weg.

Een voorbeeldovereenkomst vindt u hier: <https://www.rvo.nl/subsidiespelregels>.

4. Financiële onderbouwing

Inleiding

De financiële onderbouwing geeft de opbrengsten, uitgaven en cofinanciering van het voorstel weer. Ook geven indieners weer waarom Nationaal Groeifondsmiddelen benodigd zijn om het voorstel succesvol uit te voeren, wat de aannames zijn in de begroting, en waar de financiële risico's liggen. Ten slotte is het belangrijk dat indieners helder beschrijven welke partijen financieel bijdragen, op welke manier en hoe concreet de toezeggingen zijn. Zie ook www.rvo.nl/subsidiespelregels.

Toelichting

Ga bij de beantwoording van dit onderdeel tenminste in op de onderstaande onderwerpen. Veel van deze onderwerpen dienen voor de subsidieroute via de website van RVO ingediend te worden volgens vaststaande formats. Waar dit het geval is, staat dit aangegeven. De overige onderwerpen dienen in de hoofdtekst van het aanvraagformulier opgenomen te worden. De hoofdtekst dient zelfstandig leesbaar te zijn.

4.1 Begroting

Vraag:

Lever de begroting op hoofdlijnen in het voorstel aan en een uitgebreide versie in lijn met het begrotingsformat van de subsidieroute. De hoofdtekst van de aanvraag dient tenminste onderstaande onderdelen te bevatten. De overige onderdelen kunnen in het vaststaande format aangeleverd worden. Geef in dit format eveneens aan hoe de financiële kosten en directe financiële opbrengsten in de begroting zijn onderbouwd en welke aannames hierbij zijn gemaakt.

Uitgaven en inkomsten op projectniveau per:

- a. Jaar (kasstromenoverzicht)
- b. Fase, inclusief begin- en eindtijd van elke fase
- c. Werkpakket/programmalijs
- d. Actielijn/activiteit

Maak hierbij onderscheid tussen:

- bijdrage van het NGF, private cofinanciering, publieke cofinanciering en overige bekostigingsinstrumenten (voor a t/m d);
- in-cash en in-kind;
- Type kostenpost, zoals loonkosten/afschrijvingskosten/overige kosten (voor c)

Kwaliteitseisen begroting

Voeg in het plan een onderbouwing van de gehanteerde aannames toe. Houd hierbij tenminste rekening met onderstaande kwaliteitseisen.

- Geef waar mogelijk referentiewaarden aan en/of maak gebruik van de p*q principe met een inschatting van prijzen (p) en hoeveelheden (q). T.a.v. de prijzen dient duidelijk te zijn uit welke componenten deze bestaan (zoals loon, opslagen voor overhead etc.). Geef duidelijk de bron aan en licht dit toe. Geef waar mogelijk relevante offertes, afgeronde projecten, kengetallen en benchmarks weer om de geraamde kosten nader te onderbouwen.
- Per kostenpost is de totstandkoming van het resultaat navolgbaar en traceerbaar:
 - a. Het prijspeil is aangegeven en consistent toegepast. Tevens of bedragen inclusief of exclusief BTW zijn en waarom.
 - b. Per kostenpost –de gebruikte aannames zijn vastgelegd en toegepast.
 - c. De aannames zijn relevant en ondubbelzinnig beschreven, inclusief mogelijke risico's en onzekerheidsspreiding.
 - d. Aannames zijn niet onderling tegenstrijdig.
 - e. De gehanteerde bronnen zijn traceerbaar naar de scope.
 - f. De robuustheid en hardheid van de gehanteerde aannames ten aanzien van gehanteerde aantallen, percentages en kostprijzen van de kostenposten zijn voldoende plausibel.

Aandachtspunten bij het opstellen van de begroting

De begroting stelt u op in het format projectbegroting. Dit is een excel-file dat wordt aangeboden op [Subsidieregeling Nationaal Groiefonds \(rvo.nl\)](https://www.rvo.nl/subsidieregeling-nationaal-groiefonds)

Het maximale subsidiebedrag wordt in de excel-file berekend op basis van de begroting van de kosten die nodig zijn voor het uitvoeren van uw subsidieproject. U kunt ook minder subsidie aanvragen, dan maximaal mogelijk is.

Bent u btw-plichtig, dan mag u de betaalde btw niet opnemen in deze subsidiebegroting. U verrekent de btw in uw aangifte omzetbelasting. Wanneer u niet btw-plichtig bent, is het mogelijk de btw over bepaalde kostenposten mee te nemen in de begroting. Zie voor meer informatie: BTW bij subsidies | RVO.nl | Rijksdienst.

Niet alle kosten komen in aanmerking voor subsidie. De hoofdregel is dat het gaat om kosten die u redelijkerwijs moet maken om de activiteiten in uw project uit te voeren, de zogenaamde subsidiabele kosten. U kunt hier meer over lezen in hoofdstuk 5.2 in deel A van deze handleiding.

In de excel-file kunt u kiezen voor 3 manieren om de loonkosten op te nemen. Dit staat verder uitgelegd in de excel-file.

4.2 Optimale begrotingsmix

Vraag

Onderbouw in de hoofdtekst per programmalijn en waar mogelijk per activiteit waarom de voorgestelde bekostigingsmix tussen de gevraagde NGF-bijdrage en de cofinanciering passend is. Onderbouw het niveau van de bijdragen en ga in op de aannames die hier ten grondslag liggen.

Toelichting

Commitment van alle partijen in een NGF-voorstel is van belang voor een kansrijk voorstel. Het leveren van een eigen bijdrage door partijen stimuleert het maken van strategische keuzes en toont direct commitment voor de langere termijn. Dit weegt dus positief mee bij de beoordeling. Voorstellen dienen daarnaast te voldoen aan de Europese staatssteunkaders. Hoewel bij niet-economische activiteiten 100% financiering van de subsidiabele kosten) theoretisch mogelijk is, ligt een directe cofinanciering wel in de lijn als het project een kennisinstelling op bijzondere wijze versterkt. Hier zijn geen eenduidige kaders voor te geven, maar dient bij indiening afgewogen te worden.

Maak in de beantwoording van deze vraag onderscheid tussen publieke en private additionaliteit⁴. Met private additionaliteit wordt bedoeld dat investeringen additioneel dienen te zijn aan private investeringen. Uitgangspunt is dat financiële middelen uit het fonds enkel moeten worden ingezet waar sprake is van marktfalen, waardoor een voorstel met alleen financiering uit de markt niet tot stand komt. Als er een business case gemaakt kan worden met een financieel marktconform rendement, zal de investering in principe door de markt gefinancierd moeten worden en niet vanuit het Nationaal Groiefonds. Het voorstel dient ook additioneel aan bestaande of geplande publieke investeringen te zijn en niet binnen een bestaande regeling van de overheid te vallen, zoals Invest-NL, het Toekomstfonds of de SDE++. Ook kan dit betekenen dat van een bestaande regeling voor het betreffende voorstel geen gebruik kan worden gemaakt omdat bijvoorbeeld het type uitgave of het beleidsterrein niet past binnen de bestaande regeling of omdat het budget van de bestaande regeling te beperkt is. Voor zowel private als publieke additionaliteit geldt dat ook internationale financiering en instrumenten verkend moeten zijn.

Private additionaliteit

- Toon aan dat het deel van de kosten waarvoor subsidie wordt aangevraagd niet vanuit de private sector te bekostigen is en waarom dit specifieke bedrag benodigd is als subsidie in relatie tot de activiteit(en).
- Breng hierbij het verschil in kaart tussen de situatie met en zonder NGF-bekostiging met verwachte uitkomst en activiteitsvolume. Onderbouw de financieringskloof. Met de financieringskloof wordt het verschil bedoeld tussen de positieve en negatieve kasstromen gedurende de levensduur van de investering.

⁴ Zie voor een nadere toelichting op deze gronden bladzijdes 18 en 19 van de Memorie van Toelichting van Wet NGF, vindplaats: Tijdelijke regels inzake instelling van een Nationaal Groiefonds (Tijdelijke wet Nationaal Groiefonds) | Tweede Kamer der Staten-Generaal

- Geef daarbij weer dat alternatieven voor subsidie zoals bankfinanciering voldoende zijn verkend.

Publieke additionaliteit

- Welke publieke instrumenten worden naast de gevraagde NGF-bijdrage ingezet? Geef een overzicht van de huidige bekostigings- en financieringsmix van het voorstel m.b.t. publieke bekostigings- en financieringsinstrumenten inclusief onderbouwing. Dit mogen ook internationale instrumenten zijn. In het voorstel moet expliciet aangegeven worden of en in hoeverre bij de uitvoering ook gebruik wordt gemaakt van provinciale en Europese gelden (subsidies, leningen, vouchers, etc.).
- Geef een bredere schets alle relevante publieke regelingen die er spelen in de context van dit voorstel. Waarop zien deze regelingen toe, hoe verhoudt het voorstel zich daartoe en waarom wordt er wel of geen gebruik van gemaakt. Achtergrond hierbij is dat de commissie een gedegen toets op het bestaande innovatie-instrumentarium belangrijk vindt. Dit overzicht mag in een bijlage toegevoegd worden.

Onderbouw de aannames die gemaakt zijn bij de berekening van de contante waarde, zoals de toekomstige kasstromen, de inflatie, de discontovoet en de tijdsperiode. Wanneer een inschatting van de bedragen voor latere of bepaalde activiteiten niet mogelijk is, geef dit dan aan en licht toe. Geef aan wat de verwachte exploitatiekosten zijn gedurende de levensduur van het project en door wie deze kosten gedragen zullen worden.

4.3 Onderbouwing financiering eigen aandeel

Het eigen aandeel van de financiering van het project zal door elke deelnemer moeten worden onderbouwd. Voor alle typen organisaties geldt dat er moet worden aangegeven op welke wijze men het eigen aandeel van het project zal financieren. U kunt dit aangeven in de bijlage “De onderbouwing van de (financiële) eigen bijdrage per deelnemer”. In dezelfde bijlage kunt u aangeven welke documenten u heeft toegevoegd om de financiering te onderbouwen.

Over het algemeen geldt dat de deelnemer de informatie zal moeten aanleveren, waaruit blijkt dat men in staat is om het eigen aandeel van de financiering te kunnen voldoen. Het gaat dus om een duidelijke en harde onderbouwing.

In de tabel 4 hieronder staat een overzicht van de gevraagde onderbouwing per organisatietype. Dit overzicht is een leidraad, evenals de uitleg die daaronder per organisatietype wordt gegeven. De financieringsbron en het type organisatie bepaalt welke minimale onderbouwing zal moeten worden aangeleverd. Welke bijlagen u dient mee te sturen met uw aanvraag om de financiering eigen bijdrage te onderbouwen, leest u hieronder.

Overzicht gevraagde onderbouwing per type organisatie		
Type organisatie	Documenten Basis	Documenten Overig
Kennisinstellingen	Toelichting financiering eigen bijdrage	Intentieverklaring
Grote Ondernemingen	Toelichting financiering eigen bijdrage	Intentieverklaring
Middelgrote ondernemingen	Toelichting financiering eigen bijdrage + Toelichting financiering eigen bijdrage + Recente jaarrekening + Liquiditeitsprognose	Recente bankafschrift, Leningsovereenkomst Intentieverklaring, Bankgarantie Tussentijdse rapportages, Sponsoring Verklaring aandeelhouders, Verklaring accountant
Kleine ondernemingen	Toelichting financiering eigen bijdrage + Toelichting financiering eigen bijdrage + Recente jaarrekening + Liquiditeitsprognose	Recente bankafschrift, Leningsovereenkomst Intentieverklaring, Bankgarantie, Tussentijdse rapportages, Sponsoring Verklaring aandeelhouders, Verklaring accountant
Overheid	Toelichting financiering eigen bijdrage	
Overige *	Toelichting financiering eigen bijdrage of Recente jaarrekening Liquiditeitsprognose	Intentieverklaring

Kennisinstellingen

Voor kennisinstellingen wordt aangenomen dat deze in staat zijn om het eigen aandeel van het project te financieren. Voor de onderbouwing van de investeringsbijdragen (in-kind dan wel in cash) volstaat een getekende Letter of commitment van de bestuurders waarin staat dat de middelen zullen worden gealloceerd voor het project. Als de financiering van het eigen aandeel niet bij de kennisinstelling zelf vandaan komt, dan ontvangen wij graag de onderbouwing hiervan.

Grote ondernemingen

Voor grote ondernemingen wordt aangenomen dat deze in staat zijn om het eigen aandeel van het project te financieren. Voor de onderbouwing van de investeringsbijdragen (in-kind dan wel in cash) volstaat een recente jaarrekening en een getekende Letter of commitment van de bestuurders waarin staat dat de middelen zullen worden gealloceerd voor het project. Uit de aangeleverde stukken moet wel voldoende blijken dat de onderneming in staat is zijn eigen aandeel te kunnen financieren.

Middelgrote en kleine ondernemingen

Voor middelgrote en kleine ondernemingen is het niet altijd evident dat investeringen uit de lopende omzet kunnen worden gefinancierd. Ter onderbouwing zal naast een recente jaarrekening ook onderbouwende stukken moeten worden toegevoegd, waaronder een liquiditeitsprognose voor de duur van het project. De inkomsten in de liquiditeitsprognose dienen te worden onderbouwd. Mogelijke onderbouwing kan bestaan uit een investeerders/aandeelhouders (concept-) overeenkomst waarin staat dat het project zal worden gefinancierd, (concept-) leningsovereenkomst, bankgaranties etc.

Overheid

Voor overheidsinstellingen nemen we aan dat deze in staat zijn om het eigen aandeel van het project te financieren. Op de bijlage "Toelichting financiering eigen bijdrage" dient aangegeven te worden op welke wijze het eigen aandeel van het project gefinancierd wordt.

Ga na of het bestuursorgaan (b.v. rijksoverheid, provincies, gemeentes, waterschappen) deelneemt vanuit private of publieke taken. Neemt het bestuursorgaan deel vanuit hun publieke taken dan is dit staatssteun, dan moet het verrekend worden.

Is het bestuursorgaan een deelnemer met private taken dan is de bijdrage **geen** staatssteun en hoeft het niet verrekend te worden.

Uitleg

Als een provincie, gemeente of andere overheid ook subsidie verleent aan het project, is er sprake van cumulatie van subsidies.

In deze subsidieregeling is ervoor gekozen om zoveel mogelijk gebruik te maken van de ruimte die het steunkader biedt. Dat betekent dat subsidies vanuit de SDE+, Horizon 2020, provincies, gemeenten, waterschappen, gemeentes en openbare lichamen als bedoeld in de Wet gemeenschappelijke regelingen (WGR), niet bij voorbaat afgetrokken worden van de subsidie die vanuit deze regeling mogelijk is. Andere subsidies vanuit het Rijk brengen we wel in mindering op de subsidie die we vanuit het NGF kunnen verstrekken.

Ook kan de provincie, gemeente of andere overheid zelf deelnemen aan een project. Het bestuursorgaan moet zelf verklaren bij deelname of ze dat doen vanuit hun wettelijke of hun niet-wettelijke taken.

Wettelijke taken (niet-economische activiteiten)

- Als het gaat om de wettelijke taken van een provincie, gemeente of andere overheid (niet-economische activiteiten), levert de bijdrage van een bestuursorgaan een voordeel op voor de andere projectdeelnemers dat andere marktpartijen niet hebben en dat met publiek geld bekostigd wordt. Er is dan sprake van steun.
- Als het een in kind bijdrage betreft (uren), wordt dit voordeel naar rato van de projectkosten verdeeld over de andere projectdeelnemers.
- Als het een cash-bijdrage betreft, noemen we dat subsidie. De subsidie wordt opgeteld bij de subsidie die de cash ontvangende deelnemer aanvraagt.
- Per deelnemer wordt vervolgens beoordeeld of de totale steun binnen de maximaal toegestane steunruimte uit het steunkader blijft. Het eventuele teveel wordt voor ondernemingen afgetrokken van de gevraagde subsidie.

Niet-wettelijke taken (economische activiteiten)

Als het gaat om de niet-wettelijke taken (economische activiteiten), kwalificeert het bestuursorgaan voor die activiteiten als een onderneming. De bijdrage hoeft niet verrekend te worden. Wel moet er sprake zijn van een gescheiden boekhouding tussen economische en niet-economische activiteiten.

Overheden kunnen een bijdrage ontvangen uit het Nationaal Groeifonds. De manier waarop de bijdrage wordt verstrekt, is afhankelijk van de soort activiteiten die worden uitgevoerd. Bij subsidieverstrekking aan medeoverheden kan in bepaalde gevallen sprake zijn van een specifieke uitkering (artikel 15a, eerste lid, van de Financiële-verhoudingswet). Een specifieke uitkering wordt verstrekt aan medeoverheden ten behoeve van een bepaald openbaar belang. Als de subsidie wordt verstrekt aan overheden in hun hoedanigheid van marktpartij of werkgever, of als eigenaar of huurder van een roerende of onroerende zaak, dan zal er geen sprake zijn van een specifieke uitkering maar van een reguliere subsidie.

Overige

Mocht het type organisatie niet behoren tot de bovengenoemde categorieën, dan is dit type organisatie te omschrijven als "Overige". Gebruik hiervoor de beschrijving die het dichtstbij de bovenstaande organisaties staat en vermeld duidelijk wat de grootte en omzet van de organisatie is.

Ondernemingen in financiële moeilijkheden

Ondernemingen in moeilijkheden mogen geen steun ontvangen. Er is sprake van een onderneming in financiële moeilijkheden bij één of meerdere van de hieronder genoemde situaties:

- Vennootschap met beperkte aansprakelijkheid, niet zijnde een kleine en middelgrote onderneming (hierna 'kmo' genoemd) die minder dan 3 jaar bestaat: wanneer meer dan de helft van het geplaatste aandelenkapitaal door de opgebouwde verliezen is verdwenen. Dit is het geval wanneer het in mindering brengen van de opgebouwde verliezen op de reserves (en alle andere elementen die doorgaans worden beschouwd als een onderdeel van het eigen vermogen van de onderneming) een negatieve uitkomst oplevert die groter is dan de helft van het geplaatste aandelenkapitaal. Voor de toepassing van deze bepaling wordt met 'vennootschap met beperkte aansprakelijkheid' met name de in bijlage I bij Richtlijn 2013/34/EU (1) beoogde rechtsvormen van ondernemingen bedoeld en omvat het 'aandelenkapitaal' ook het eventuele agio.
- Vennootschap waarvan ten minste enkele vennoten onbeperkte aansprakelijkheid voor de schulden van de vennootschap hebben (niet zijnde een kmo die minder dan 3 jaar bestaat): wanneer meer dan de helft van het kapitaal van de onderneming zoals dat in de boeken van de onderneming is vermeld, 2 van 2 door de gecumuleerde verliezen is verdwenen. Voor de toepassing van deze bepaling wordt met 'een onderneming waarin ten minste een aantal van de vennoten onbeperkt aansprakelijk is voor de schulden van de onderneming' met name de in bijlage II bij Richtlijn 2013/34/EU beoogde rechtsvormen van ondernemingen bedoeld.
- Alle ondernemingsvormen: wanneer de onderneming reddingssteun heeft ontvangen en de lening nog niet heeft terugbetaald of de garantie nog niet heeft beëindigd, dan wel herstructureringssteun heeft ontvangen en nog steeds in een herstructureringsplan zit.
- Onderneming die geen kmo is. Wanneer de afgelopen 2 jaar:
 1. de verhouding tussen het vreemd vermogen en het eigen vermogen van de onderneming volgens de boekhouding van de onderneming meer dan 7,5 bedroeg, en;
 2. de op basis van de EBITDA bepaalde rentedekkingsgraad van de onderneming lager lag dan 1,0.
- Alle ondernemingsvormen: wanneer de typische symptomen van een onderneming die in moeilijkheden is aanwezig zijn, zoals: toenemende verliezen, een dalende omzet, groeiende voorraden, overcapaciteit, een geringere kasstroom, een toenemende schuldenlast, toenemende rentelasten, en een vermindering of een verdwijning van de waarde van de netto activa.

4.4 Niet structureel

Vraag

Onderbouw dat een impulsbekostiging door het Nationaal Groeifonds benodigd is en dat de activiteiten niet structureel bekostigd hoeven te worden uit het Nationaal Groeifonds. Onderbouw dit met een begin- en einddatum en een exit-strategie. Geef aan welke (vervolg) activiteiten na einddatum van het project nog zullen plaatsvinden om structureel duurzaam verdienvermogen te genereren.

Toelichting

- Zo kan het zijn dat een NGF-bijdrage een regionale impuls geeft, maar de uiteindelijke impact gegenereerd wordt door een landelijke of internationale uitrol daarvan. Die vertaalslag, inclusief activiteiten, kosten en dekkingsplan, dient hier beschreven te worden. Het antwoord op deze vraag dient in lijn te zijn met hetgeen u in uw ToC opneemt onder 'impacts' en de relatie tussen 'outcomes' en 'impacts'. Via welke mechanismen leidt een eenmalige bekostiging tot een structureel effect?

5. Bijdrage aan duurzaam verdienvermogen

Inleiding

Het begrip Duurzaam verdienvermogen is gedefinieerd als de economische groei die Nederland op lange termijn op structurele basis kan genereren, gericht op een economisch, sociaal en ecologisch duurzame toekomst voor huidige en toekomstige generaties in heel Nederland. De commissie weegt hierbij op portefeuilleniveau over de gehele looptijd van het fonds heen mee of er sprake is van een redelijke spreiding van de investeringen over Nederland. Dit beoordelingscriterium valt uiteen in twee subcriteria, één criterium dat zich richt op de economische effecten van het voorstel (5.1) en één dat zich richt op de (overige) maatschappelijke effecten (5.2).

5.1 Onderbouwing economische effecten

Vraag:

5.1. A. Onderbouw de economische effecten van het voorstel.

5.1. B Onderbouw dat de activiteiten een structureel effect hebben op het duurzaam verdienvermogen en dat het NGF enkel een impuls bekostiging is.

Toelichting op vraag 5.1. A onderbouwing economische effecten

- Deze onderbouwing heeft voornamelijk betrekking op hetgeen u in de ToC onder 'outcomes' opschrijft en de relatie tussen de 'intermediate outcomes' en 'outcomes'.
- De commissie kijkt naar twee elementen bij de beoordeling van de economische effecten van een voorstel: de potentiële impact van een voorstel en de kans om deze potentiële impact te bereiken.
- De Theory of Change staat centraal in de onderbouwing van de economische effecten. Stel een ToC op die aannemelijk en navolgbaar maakt hoe uitvoering van het projectvoorstel een bijdrage levert aan het vergroten van het economisch verdienvermogen. Verwijs daarom in dit hoofdstuk naar de ToC die u in uw strategische onderbouwing heeft opgenomen.
- U kunt onderdelen van uw antwoord bij deze vraag in een bijlage kwijt. Bijvoorbeeld markt en sector data. Wel dient de hoofdttekst van uw aanvraag zelfstandig leesbaar te zijn en een heldere redeneerlijn te volgen.
- Bbp-effecten van individuele voorstellen, zeker op het gebied van de terreinen O&O&I en Kennis, zijn mede door methodologische beperkingen niet altijd goed te berekenen. Daarom is een bbp-effectberekening niet langer verplicht en kiest de commissie mede op advies van het CPB, voor de hierboven en in het analysekader geschetste aanpak. Wanneer u wél gebruik maakt van een bbp-effectberekening dan dient tevens een koppeling gemaakt te worden met de ToC. De onderbouwing van de bbp-effectberekening heeft voornamelijk betrekking op hetgeen u in de ToC onder 'impacts' opschrijft en de relatie tussen 'outcomes' en 'impacts'. Verdienvermogen blijft nog steeds het belangrijkste criterium van de commissie bij de beoordeling van voorstellen, maar wordt op een andere manier onderbouwd met een combinatie van kwantitatieve en kwalitatieve informatie.

Een handreiking voor de onderbouwing van de economische effecten en het opstellen van een ToC is hier te vinden en op de NGF-website (handreiking Duurzaam Verdienvermogen).

Toelichting op vraag 5.1.B onderbouwing structurele effecten

Deze onderbouwing heeft voornamelijk betrekking op hetgeen u in de ToC onder 'impacts' opschrijft en de relatie tussen 'outcomes' en 'impacts'. Via welke mechanismen leidt een eenmalige bekostiging tot een structureel effect? Deze vraag heeft een relatie met vraag 4.4 onder kwaliteit plan. Verschil is dat bij kwaliteit plan inzicht gegeven dient te worden in de begroting en hoe deze dekkend is zonder een NGF-bijdrage na afloop van de impuls bekostiging en dat bij deze vraag op kwalitatieve wijze inzicht gegeven dient te worden in de aannames die hieraan ten grondslag liggen. Zo kan het zijn dat een NGF-bijdrage een regionale impuls geeft, maar de uiteindelijke impact gegenereerd wordt door een landelijke of internationale uitrol daarvan. Die vertaalslag dient hier beschreven te worden.

5.2 Onderbouwing maatschappelijke effecten

Vraag:

A. Geef aan wat de te verwachten maatschappelijke effecten van het voorstel zijn.

- Benoem in ieder geval de drie belangrijkste positieve maatschappelijke effecten die het voorstel helpen realiseren.
- Geef aan hoe de gekozen aanpak en projectactiviteiten bijdragen aan het realiseren van deze effecten. Indien er meer of minder dan drie positieve effecten zijn, benoem deze ook en/of onderbouw dit.

- Benoem in ieder geval de drie belangrijkste negatieve maatschappelijke effecten die het voorstel kan veroorzaken en welke maatregelen het project treft om die negatieve effecten zoveel mogelijk te mitigeren. Indien er meer of minder dan drie negatieve effecten zijn, benoem deze ook en/of onderbouw dit.

Toelichting

B. Geef in de onderbouwing van alle maatschappelijke effecten aan:

- Op welke termijn de maatschappelijke effecten zich naar verwachting zullen voordoen. Maak daarbij een onderscheid naar de effecten tijdens de uitvoering van het project en effecten die na afloop optreden.
- Per effect aan welke waarden worden nagestreefd en hoe de effecten worden gemonitord en geëvalueerd.
- Waar de effecten zich zullen voordoen (regionaal, nationaal, buurlanden, effecten op ontwikkelingslanden, internationaal). Wat de kans (zeer aannemelijk, aannemelijk, weinig aannemelijk) is dat het effect zich voordoet. Zie handreiking duurzaam verdienvermogen hoofdstuk 4.
- Wat de impact van het effect is (hoofdoel, subdoel, neveneffect). Zie handreiking duurzaam verdienvermogen hoofdstuk 4.
- Noem of het effect een direct of indirect effect is. Ofwel, zal het effect direct teweeg worden gebracht door de activiteiten in het voorstel of als gevolg daarvan?
- Kwantificeer waar mogelijk.
- Verwerk de maatschappelijke effecten in de ToC. Zie hiervoor de handreiking duurzaam verdienvermogen.
- Verwerk de maatschappelijke effecten verder integraal in het voorstel, zoals aanpalend beleid en de risico's.

Gebruik van de groslijst

Een groslijst met definities van effecten die de commissie Groeifonds relevant vindt staat in onderstaande toelichting. Probeer zoveel mogelijk aan te sluiten bij de daarin genoemde categorisering van maatschappelijke effecten. Indien het effect niet onder te brengen is onder de (sub)categorieën van milieu-en leefomgeving, gezondheid, veiligheid of sociaal, geef dan aan waarom en wat voor effect het is.

Een groslijst met definities van effecten die de commissie van het Nationaal Groeifonds relevant vindt, staat in onderstaande toelichting. Indieners kunnen desgewenst andere effecten opnemen in het voorstel. De Theory of Change van een projectvoorstel beschrijft stap voor stap hoe een voorstel de doelen en beoogde effecten gaat realiseren. Hier vallen ook de beoogde maatschappelijke effecten onder. Zie hiervoor de handreiking economische effecten: www.nationaalgroeifonds.nl/documenten/richtlijnen/2022/10/21/handreiking-economische-effecten.

B. Welke (technologisch-)ethische vraagstukken spelen er en hoe wordt hiermee omgegaan (zie voorbeelden op definitielijst)?

C. Indien het een voorstel betreft met dataverzameling en/of digitaliseringscomponenten, geef aan:

- hoe de kwaliteit van data, algoritmen en data-analyse gewaarborgd wordt. Geef in het geval van open data aan hoe wordt voldaan aan de standaard FAIR data principes;
- hoe wordt voldaan aan wet- en regelgeving op het gebied van AVG.

D. Geef aan wat de effecten van het voorstel zijn op de verschillende generaties. Vul daartoe de onderstaande matrix in.

Schat voor uw voorstel in of het effect op de eerste drie categorieën (inkomen, onderwijs en klimaat & duurzaamheid) positief, neutraal, of negatief is voor de drie leeftijdscategorieën (<24, 24-67, >67). Ga hierbij uit van de baten zoals die over 10 tot 20 jaar zullen neerslaan.

Als uw voorstel tevens effecten sorteert op het gebied van arbeidsmarkt, woningmarkt, gezondheidszorg en/of democratie & participatie, schat deze effecten dan ook. Geef een kwalitatieve toelichting bij de effecten die zijn opgenomen in de matrix.

De Generatietoets heeft als doel om de effecten van investeringen uit het Nationaal Groeifonds op verschillende leeftijdsgroepen in kaart te brengen. Deze informatie kan gebruikt worden bij de beoordeling om te borgen dat de investeringen uit het Nationaal Groeifonds voldoende oog hebben voor huidige en toekomstige generaties. Er zijn drie verplichte onderwerpen waarvan u verwacht wordt de effecten te schatten en vier onderwerpen waarvan u verwacht wordt de effecten te schatten wanneer uw voorstel een direct effect zal teweegbrengen.

Tabel 5: Matrix voor Generatietoets t.b.v. voorstelindiening Nationaal Groeifonds

Generatietoets			
Vul de verwachte effecten over 10 tot 20 jaar in de matrix in.	Leeftijdscategorieën		
	<24 jaar	24 – 67 jaar	>67 jaar
1. Inkomen			
2. Onderwijs			
3. Klimaat G Duurzaamheid			
Indien relevant voor het voorstel:			
Arbeidsmarkt			
Woningmarkt			
Gezondheidszorg			
Democratie G Participatie			
Legenda			
+	Positief effect voor de betreffende generatiecategorie		
+/-	Geen effect voor de betreffende generatie categorie		
-	Negatief effect voor de betreffende generatie categorie		

Toelichting groslijst Maatschappelijke- en Sociale effecten

Hieronder volgt een korte toelichting op elk van de genoemde maatschappelijke effecten. Daarbij wordt waar mogelijk ook de link gelegd met de bijbehorende missies uit het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatie Beleid (MTIB) en andere relevante Rijksdoelen. De mate waarin voorstellen bijdragen aan het realiseren van relevante missies en Rijksdoelen – en missies en doelen in ieder geval niet verder uit het zicht helpen brengen – wordt meegewogen in het oordeel van de commissie. Het saldo van positieve en negatieve maatschappelijke effecten dient op voorstelniveau positief te zijn.

Milieu- en leefomgevingseffecten:

- Effecten op de uitstoot van broeikasgassen
- Effecten op het gebruik van grond- en/of hulpstoffen
- Effecten op de klimaatbestendigheid en waterrobustheid
- Effecten op biodiversiteit
- Overige milieueffecten (stikstof, fijnstof, geluid, lucht, bodem en water)

Gezondheidseffecten:

- Effecten op gezondheidsverschillen tussen sociaal-economische groepen.
- Effecten op de gezondheid (ziektelast) als gevolg van ongezonde levensstijl en -omgeving
- Effecten op participatie in de samenleving en kwaliteit van leven van mensen met een chronische ziekte, een levenslange beperking of dementie

Veiligheidseffecten:

- Effecten op voedselveiligheid
- Effecten op externe veiligheid
- Effecten op economische veiligheid
- Effecten op dataveiligheid en cybersecurity

Sociale effecten:

- Effecten op sociale gelijkheid
- Effecten op kansgelijkheid
- Effecten op participatie /deelname aan de samenleving
- Effecten op passend opleidingsniveau

Overige maatschappelijke effecten:

- Maatschappelijke effecten die hierboven niet genoemd zijn maar wel door het indienend consortium zijn geïdentificeerd. Geef voor deze effecten de naam van het effect met een korte uitleg. Geef ook voor deze effecten aan op welke termijn zij zich manifesteren, inclusief een fasering en bij negatieve effecten welke mitigerende maatregelen worden getroffen.

Definities maatschappelijke effecten

Hieronder volgt een korte toelichting op elk van de genoemde maatschappelijke effecten. Daarbij wordt waar mogelijk ook de link gelegd met de bijbehorende missies uit het Missiegedreven Topsectoren- en Innovatie Beleid (MTIB) en andere relevante Rijksdoelen. De mate waarin voorstellen bijdragen aan het realiseren van relevante missies en Rijksdoelen – en missies en doelen in ieder geval niet verder uit het zicht helpen brengen – wordt meegewogen in het oordeel van de commissie. Het saldo van positieve en negatieve maatschappelijke effecten dient op voorstellenniveau positief te zijn.

Milieu- en leefomgevingseffecten

Uitstoot van broeikasgassen

De mate waarin het voorstel effecten heeft op de uitstoot van broeikasgassen zoals CO₂, methaan en lachgas. In lijn met de missies uit het MTIB (Thema Energietransitie en Duurzaamheid) worden meegewogen de effecten op: [a] vermindering van de nationale broeikasgasuitstoot met 49% in 2030, op weg naar 95% minder uitstoot in 2050 ten opzichte van 1990; [b] een volledig CO₂-vrij elektriciteitssysteem in 2050; [c] een CO₂-vrije gebouwde omgeving in 2050; [d] een klimaatneutrale industrie met hergebruik van grondstoffen en producten in 2050; [e] emissieloze mobiliteit voor mensen en goederen in 2050; [f] een netto klimaatneutraal systeem van landbouw en natuur.

Gebruik van grond- en/of hulpstoffen

De mate waarin het voorstel effecten heeft op het gebruik van grond- en/of hulpstoffen. In lijn met rijksbeleid circulaire economie en het MTIB (Thema Energietransitie en Duurzaamheid) wordt meegewogen de mate waarin gebruik wordt gemaakt van hernieuwbare en algemeen beschikbare grondstoffen en de mate waarin het behoud van natuurlijk kapitaal als uitgangspunt wordt genomen. Daarbij wordt ook meegewogen de mate waarin grondstoffen optimaal worden ingezet en (her-)gebruikt, zonder risico's voor gezondheid en milieu hier, later en elders, en de mate waarin primaire grondstoffen, voor zover deze nodig zijn, op duurzame wijze worden gewonnen.

Klimaatbestendigheid en waterrobustheid

De mate waarin het voorstel effecten heeft op de klimaatbestendigheid en waterrobustheid. In lijn met de Deltabeslissing Ruimtelijke adaptatie en het MTIB (Thema Landbouw, Water en Voedsel) betreft dit de effecten op de kwetsbaarheid van Nederland – als dichtbevolkt en grotendeels laaggelegen land – voor de gevolgen van extreem weer en klimaatverandering: wateroverlast, hitte, droogte en overstromingen en het voorkomen van omvangrijke schade ontstaan in bebouwd en landelijk gebied.

Biodiversiteit

De mate waarin het voorstel effecten heeft op de biodiversiteit. In lijn met het rijksbeleid worden meegewogen de effecten op het herstel van beschermde soorten en habitattypen, de daarvoor benodigde milieu- en watercondities en de effecten op het leefgebied voor deze soorten.

Circulariteit

De mate waarin het voorstel effect heeft op de circulariteit. Nederland wil in 2050 volledig circulair zijn. In lijn met het de doelstellingen van het Nationaal Programma Circulaire Economie 2023-2030 is hiervan sprake als het voorstel bijdraagt aan: 1) Van grondstoffengebruik; 2) Substitutie (verhoging van het percentage van toegepaste hernieuwbare grondstoffen, zowel secundaire als duurzaam geproduceerde biograndstoffen); 3) Levensduurverlenging en 4) Hoogwaardige verwerking (het recyclen van materialen tot op een gelijkwaardig niveau als het oorspronkelijke materiaal).

Overige milieueffecten

Overige milieueffecten die worden meegewogen betreffen effecten op de leefomgeving door o.a. de omgang met schaarse ruimte, geluid, trillingen, emissies en ruimtebeslag; effecten op het verliezen van nutriënten in mest en waterzuivering, gewasbeschermingsmiddelen, of medicijnresten in het grond- en oppervlaktewater. Hierbij wordt onder andere meegewogen de effecten van voorstellen op de uitstoot van stikstof en ammoniak.

Gezondheidseffecten

(Mentale) gezondheid

De mate waarin het voorstel effect heeft op de (bevordering) van de (mentale) gezondheid van individuen.

Gezondheidsverschillen tussen sociaal-economische groepen

De mate waarin het voorstel effecten heeft op gezondheidsverschillen tussen verschillende sociaal-economische groepen. In lijn met het MTIB (Thema Gezondheid en Zorg) worden meegewogen de effecten van maatregelen op kwetsbare groepen in de samenleving.

(Mentale) gezondheid als gevolg van ongezonde levensstijl en -omgeving

De mate waarin het voorstel gezondheidseffecten (ziektelast) heeft als gevolg van effecten op leefstijl, sociale leefomgeving, fysieke leefomgeving en werkomgeving. In lijn met het MTIB (Thema Gezondheid en Zorg) worden, voor zover relevant, meegewogen effecten op zaken als een gezonde en veilige omgeving of werkgerelateerde ziektelast (burn-out, fysieke belasting en risico's van gevaarlijke stoffen).

Participatie in de samenleving en kwaliteit van leven van mensen met een chronische ziekte, een levenslange beperking of dementie

De mate waarin het voorstel, voor zover relevant, effecten heeft op de participatie van mensen met een chronische aandoening of levenslange beperking, zoals participatie door het hebben van werk of het anderszins meedoen in de maatschappij via onderwijs, culturele activiteiten of sport.

Preventie van ziektes

De mate waarin het voorstel, voor zover relevant, effect heeft op de preventie van ziektes. Een voorbeeld kan zijn gezonder voedsel of een innovatie in de gezondheidszorg die ziektes vroegtijdig kan detecteren.

Veiligheidseffecten

Voedselveiligheid

De mate waarin het voorstel effecten heeft op de voedselveiligheid en het algemene uitgangspunt van het rijksbeleid dat levensmiddelen of producten de gezondheid of veiligheid van de consument niet in gevaar mogen brengen.

Economische veiligheid

De mate waarin het voorstel effecten heeft op de economische veiligheid. Hierbij worden meegewogen potentiële effecten op de afhankelijkheid van andere staten bij investeringen in vitale infrastructuur of bij de ontwikkeling van hoogwaardige technologie; effecten op de continuïteit van vitale processen door het weglekken van vertrouwelijke of gevoelige informatie of bij de inkoop van cruciale diensten en producten. Ook effecten op de bescherming van vitale sectoren tegen onder meer ongewenste zeggenschap worden hierbij meegewogen.

Externe veiligheid

De mate waarin het voorstel risico's oplevert voor mens en milieu als gevolg van de opslag, productie en het transport van gevaarlijke stoffen of het in werking hebben van windturbines en luchthavens.

Digitale veiligheid

De mate waarin het voorstel effecten heeft op: het gerechtvaardigd vertrouwen in digitalisering, veiliger digitaal gedrag, capaciteit voor cybersecurity, versterken van offensieve en defensieve cybercapaciteiten en het voorkomen van uitval van fysieke kritieke systemen ten gevolge van een cyberaanval in een keten. In lijn met het MTIB (Thema Veiligheid) wordt hierbij ook meegewogen de effecten op de mate waarin Nederland in staat is om op een veilige wijze de economische en maatschappelijke kansen van digitalisering te verzilveren. In lijn met de vernieuwde digitaliseringsstrategie wordt daarnaast ook meegewogen in hoeverre publieke waarden en het perspectief van gebruikers centraal staan en in hoeverre ontwikkelaars zich inzetten om discriminatie, polarisatie en bedreiging van de democratie tegen te gaan.

Sociale effecten

Sociale (on)gelijkheid; economische (on)gelijkheid

De mate waarin het voorstel effecten heeft op sociale ongelijkheid met, waar relevant, aandacht voor (een combinatie van) de volgende vier aspecten: (1) economisch kapitaal, verschillen in inkomen, opleiding of beroep (2) het persoonskapitaal, o.a. fysieke en mentale gezondheid (3) sociaal kapitaal, gevormd door sociale netwerken die steun en

hulpkunnen bieden (4) cultureel kapitaal: bekendheid met de maatschappelijke codes en gedraging hiernaar. Sociale ongelijkheid ontstaat door een cumulatie van kapitaal vormen bij een groep en schaarste aan kapitaalvormen bij een andere groep. Een voorbeeld kan zijn de mate waarin het voorstel effect heeft op de betaalbaarheid van (nieuwe) producten en/of diensten en daarmee op economische gelijkheid.

Kansen(on)gelijkheid

De mate waarin het voorstel effecten heeft op sociale ongelijkheid. Er is sprake van kansenongelijkheid wanneer mensen met dezelfde capaciteiten maar met een verschillende achtergrond niet dezelfde kansen hebben om het beste uit zichzelf te halen. Ongelijkheid in kansen staat een rechtvaardige verdeling van werk in de weg, laat talent onbenut en belemmert participatie.

Participatie aan de samenleving

De mate waarin voorstellen effect hebben op participatie van mensen aan de samenleving, zoals participatie in de vorm van betaald werk, zorg voor anderen, onderwijs, vrijwilligerswerk, vrije tijd, en het sociale bestaan. Het gaat daarbij om participatie die positief bijdraagt aan de kwaliteit van leven van mensen en de kwaliteit van de samenleving als geheel.

Passend opleidingsniveau en vaardigheden training

De mate waarin voorstellen effect hebben op het opleidingsniveau van de huidige en toekomstige (beroeps-) bevolking. Opleiding en om- en bijscholing kunnen zorgen voor een verbeterde arbeidsmarktpositie. Door scholing kunnen werknemers van een ruime arbeidsmarktsector naar een sector overstappen waar tekorten zijn. Hierbij wordt meegewogen de mate waarin hiermee wordt bijgedragen aan andere maatschappelijke opgaven, zoals binnen de zorg en de energietransitie.

Ethische vraagstukken

Voorbeelden zijn: zelf-voortplantende nano-robots, aanpassing van genen, afwegingen tussen privacy en veiligheid, tussen biodiversiteit en landbouwintensiviteit, tussen privacy en gezondheid, of de programmering van AI waarin nieuwe morele dilemma's zich aandienen.

Hulpmiddelen

Gebruik van de Toolbox Ethisch Verantwoorde Innovatie wordt aangeraden. Het propositieformulier vraagt de verschillende onderdelen van deze toolbox uit. Op de site van de toolbox staan lessons learned, voorbeelden en links naar wetenschappelijke achtergrondinformatie.

<https://www.digitaleoverheid.nl/overzicht-van-alle-onderwerpen/nieuwe-technologieen-data-en-ethiek/publieke-waarden/toolbox-voor-ethisch-verantwoorde-innovatie/>

6. Toelichting op de verplichte Engelstalige executive summary

Engelstalige executive summary

De Engelstalige executive summary zal gebruikt worden om de expertise van internationale experts tijdens de beoordeling in te kunnen zetten. Dit document dient aan de hand van de volgende vragen te worden opgebouwd.

1. Probleemanalyse en voorgestelde oplossing (max. aantal woorden: 350)
 - b. Welk (maatschappelijk) probleem moet worden opgelost en/of welke kans kan worden benut?
 - c. Wat is de voorgestelde oplossing?
 - d. Waarom is een bijdrage vanuit het NGF noodzakelijk?
 - e. Is in uw oplossing een rol voor de overheid voorzien (anders dan de NGF-bijdrage)?
 - f. Hoe is de internationale inbedding van het voorstel?
2. Activiteitenplan en beoogde resultaten (max. aantal woorden: 350)
 - c. Welke activiteiten gaan er worden uitgevoerd? Hoe zijn deze activiteiten gepland in de tijd?
 - d. Wat is er na uitvoering van dit voorstel bereikt?
 - e. Hoe is het voorstel van plan te sturen op het maximaliseren van de bijdrage aan het verdienvermogen en het maatschappelijke kosten baten saldo? Kwantificeer deze verwachte bijdrages voor zover mogelijk.
3. Deelnemende partijen (max. aantal woorden: 350)
 - d. Wie dient het voorstel in en wat is de rol van iedere deelnemende partij en/of hoe dragen ze bij aan het project? Wanneer nog niet alle partijen bekend zijn licht toe hoe deze partijen geselecteerd zullen worden.
 - e. Schets de relevante ervaring, capaciteiten en track record van de deelnemende partijen.
 - f. Op welke wijze bent u van plan de samenwerking met de hiervoor genoemde deelnemers – en wellicht anderen – in te richten?
 - g. Hoe ziet het internationale krachtenveld eruit? Welke internationale partijen zijn betrokken en hoe wordt er samengewerkt?
4. Begroting (max. aantal woorden: 350)
 - e. Benoem de verwachte:
 - financiële kosten van het voorstel,
 - (mogelijke) directe financiële opbrengsten van het voorstel,
 - gevraagde NGF-bijdrage, financiële bijdragen van de deelnemende partijen (met hierbij een duidelijk onderscheid tussen publieke en private cofinanciering en overige bekostigings- en financieringsvormen en, voor zover mogelijk, tussen in-cash en in-kind bijdragen en nationaal/internationaal).
 - f. Geef aan hoe u eventuele financiële tegenvallers in het ontwikkeltraject gaat opvangen.

Dit is een publicatie van:
Rijksdienst voor Ondernemend Nederland
Pr. Beatrixlaan 2 | 2595 AL Den Haag
Postbus 93144 | 2509 AC Den Haag
E klantcontact@rvo.nl
www.rvo.nl/tse

Deze publicatie is tot stand gekomen in opdracht van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

© Rijksdienst voor Ondernemend Nederland | november 2023

Publicatienummer: RVO-229-2023/RP-INNO

De Rijksdienst voor Ondernemend Nederland (RVO) stimuleert duurzaam, agrarisch, innovatief en internationaal ondernemen. Met subsidies, het vinden van zakenpartners, kennis en het voldoen aan wet- en regelgeving.

RVO werkt in opdracht van ministeries en de Europese Unie. RVO is een onderdeel van het ministerie van Economische Zaken en Klimaat.

Hoewel deze publicatie met de grootste zorg is samengesteld, kan RVO geen enkele aansprakelijkheid aanvaarden voor eventuele fouten. De teksten zoals gepubliceerd in het Staatsblad en de Staatscourant zijn leidend.